

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΒ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308 | 1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 13-14

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ε. Δ. Θ., 'Η αποστολή τῆς 'Εκκλησίας. — 'Ιωάννου Φουντούλη, Καθηγ. Παν)μίου Θεσσαλονίκης, 'Απαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Γ ρ. Θ. Σταθή, ἀμίσθου ἐπικούρου Καθηγητοῦ, 'Η Ψαλικὴ τέχνη στὴν ὀρθόδοξη λατρεία. — 'Αρχιμ. Φωτίου Σ. Κωνσταντινίδη, 'Ο ἑθνομάρτυρας ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανὸς (1756-1821). — Ι. Μ. Χατζηφώτη, "Ἕλληνες Κληρικοὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς φυλῆς. — Πρεσβ. 'Αντ. 'Αλεβιζοπούλου Ζ' Τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τῆς ἐταιρίας «Σκοπιά». — 'Αλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Λέκτορας Παν)μίου 'Αθηνῶν, "Ἐνας λόγος γιὰ τὸ καλοκαίρι. — Βασ. Μουστάκη, 'Η προφητεία τοῦ Ναούμ. — 'Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, 'Ο κληρικὸς κατὰ τὶς ποιμαντικῆς ἐπιστολῆς τοῦ 'Απ. Παύλου. — Τὸ βιβλίο. — 'Επίκαιρα.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

'Η 'Εκκλησία δὲν εἶναι ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς, ἀλλὰ θεσμὸς θεοσύστατος. 'Η κατ' ἐξοχὴν γενέθλια ἡμέρα τῆς εἶναι ἡ Πεντηκοστή, κατὰ τὴν ὁποία κατῆλθε στοὺς πρῶτους μαθητῆς τοῦ Κυρίου τὸ ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτὸ «βρούει προφητείας, ἱερέας τελειοῦ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἄλιεις θεολόγους ἀνέδειξεν, ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς 'Εκκλησίας».

Σκοπὸς καὶ ἔργο τῆς 'Εκκλησίας εἶναι «ὁ καταρτισμὸς τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» ('Εφ. δ', 12).

Γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῆς 'Εκκλησίας ὁ 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει εὐστοχα τὰ ἑξῆς: «Ποιὸ λιμάνι εἶναι τέτοιο, ὅπως ἡ 'Εκκλησία; Ποιὸς παράδεισος μοιάζει πρὸς τὴ σύναξί τῆς; Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ φίδι, πὸν σχεδιάζει τὸ κακό, ἀλλ' ὁ Χριστὸς, πὸν ὀδηγεῖ στὴ μυστηριακὴ ζωὴ· δὲν ὑπάρχει ἡ Εὐα, πὸν ρίχνει κάτω μὲ τροϊκλοποδιά, ἀλλ' ἡ 'Εκκλησία, πὸν ἀνορθώνει· δὲν ὑπάρχει ἐδῶ φύλλα δέντρων, μὰ ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος· δὲν ὑπάρχει ἐδῶ φορὰκτης μὲ ἀγκάθια, ἀλλ' ἀμπέλι θαλερό. 'Εὰν δὲ βρῶ ἕνα ἀγκάθι, τὸ μετατρέπω σὲ ἐλῆά· γιατί ὅσα ὑπάρχον ἐδῶ δὲν ἔχον τὸ ἀναγκαστικὸ ἀδιέξοδο τῆς φύσεως, μὰ ἔχον τιμηθῆ μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀποφάσεως ὕστερα ἀπὸ ὠριμὴ σκέψιν· ἐὰν δὲ βρῶ ἕνα λύκο, τὸν μεταβάλλω σὲ πρόβατο, χωρὶς νὰ ἀλλάξω τὴ φύσιν, ἀλλὰ μετατρέποντας τὴν ἀπόφασιν. Γιὰ τοῦτο δὲν θὰ ἔκανε κανεὶς λάθος, ἐὰν ἔλεγε πὸς ἡ 'Εκκλησία ἔχει μεγαλύτερη ἀξία ἀπ' τὴν κιβωτό. Γιατί ἡ μὲν κιβωτὸς παρελάμβανε τὰ ζῶα καὶ τὰ διατηροῦσε ζῶα, ἐνῶ ἡ 'Εκκλησία παραλαμβάνει τὰ ζῶα καὶ τὰ μεταβάλλει. "Ὅς χρησιμοποιήσουμε παραδείγματα. Εἰσῆλθεν ἐκεῖ (στὴν κιβωτό) γεράκι καὶ βγῆκε γεράκι· εἰσῆλθε λύκος καὶ βγῆκε λύκος· ἐδῶ μπῆκε κάποιον γεράκι καὶ βγαίνει περιστέρι· εἰσέρχεται λύκος καὶ βγαίνει πρόβατο· εἰσέρχεται φίδι καὶ βγαίνει ἄρνι, γιατί δὲν μεταβάλλεται ἡ φύσιν, ἀλλὰ διώχεται ἡ κακία» (Migne 'Ε.Π. 49, 335-337).

'Αρά γε νοιώθον ὄλοι οἱ «Χριστιανοὶ» μέσα τους τὴ θεία αὐτὴ ἀναγέννησι; Κι οἱ λειτουργοὶ τῆς 'Εκκλησίας βλέπουν τὸ ἔργο τους νὰ ὀδηγῆ σὲ τέτοιες θαυμαστῆς μεταμορφώσεις;

Ε.Δ.Θ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΔΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

415. Γιατί στις 26 Μαΐου 1980, Δευτέρα του αγίου Πνεύματος, μετέβη η εορτή της τρίτης εύρεσης της κεφαλής του τιμίου Προδρόμου; Δεν ήταν δυνατόν να μετατεθεί σε μια άλλη πηδάλυλη ημέρα; (Ερώτησις Πανοσιολ. Αρχιμ. Ν. Σ. Π.).

Το ερώτημα είναι θεωρητικά μὲν ενδιαφέρον, πρακτικά ὅμως ἀνόφελος, γιατί ἡ ἐπομένη παρομοία περίπτωσης θὰ ἔβλη το σωτήριον ἔτος 2037!

Πρόκειται γὰρ κάτι τὸ ἀρκετὰ σπάνιο, γιατί γὰρ νὰ συμβῆ αὐτὸ πρέπει τὸ Πάσχα νὰ εἶναι πολὺ πρόωμο, δηλαδή στὶς 5 ἢ 6 Ἀπριλίου. Μέσα σ' ἓνα αἰῶνα, ἀπὸ τὸ 1951 μέχρι τὸ 2050 μόνο πέσσερις φορές ἔχουμε Πάσχα στὶς ἡμερομηνίες αὐτές: 5 Ἀπριλίου τὸ 1953, 2037 καὶ 2048 καὶ 6 Ἀπριλίου τὸ 1980. Τότε ἡ μὲν Πεντηκοστή ἐορτάζεται στὶς 24 ἢ στὶς 25 Μαΐου ἀντιστοίχως, ἡ δὲ σὺνάξις τοῦ αγίου Πνεύματος ἀντίστοιχα πάλι στὶς 25 ἢ 26 Μαΐου. Ἡ τρίτη εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου ἐορτάζεται, ὡς γνωστὸ, στὶς 25 Μαΐου. Κατὰ τὶς διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ, ἂν ἡ Πεντηκοστή συμπέσῃ μὲ τὴν τρίτη εὐρεσι (25 Μαΐου), ἡ δευτέρα μετατίθεται τὴν ἐπομένη (26 Μαΐου) καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς συμπάλλεται μὲ τὴν ἀκολουθία τῆς ἐορτῆς, δηλαδή τοῦ αγίου Πνεύματος. Καὶ πάλι ἂν ἡ σὺνάξις τοῦ αγίου Πνεύματος συμπέσῃ μὲ τὴν τρίτη εὐρεσι οἱ δύο ἀκολουθίες συμπάλλονται. Τὸ ἴδιο προβλεπόταν ἀπὸ τὸ Τυπικὸ νὰ γίνῃ καὶ μὲ τὴν ἐορτὴ τῶν αγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης (21 Μαΐου) ἂν συνέπιπτε κατὰ τὴ σὺνάξι τοῦ αγίου Πνεύματος, μὲ τὸ παλαιὸ ὅμως ἡμερολόγιο, γιατί μὲ τὸ Γρηγοριανὸ τὸ Πάσχα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τόσο ἐνωρίς. Ἐπομένως κατὰ τὸ 1980 ἐφαρμόσθη τὸ ἰσχύον Τυπικὸν (βλ. Γ. Βιολλάκη, Τυπικόν..., ἐν Ἀθήναις 1921, σελ. 276-277).

Μαζὶ μὲ τὸν ἐρωτῶντα ἔχω καὶ ἐγὼ τὴ γνώμη πὸς δὲν εἶναι ὀρθὸ αὐτὸ ποὺ γίνεται, ἔστω κι ἂν εἶσι τὸ προβλέπει τὸ Τυπικὸ. Ἡ ἐορτὴ τῆς τρίτης εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου ἔχει ἀσφαλῶς μιὰ σεβάσιμα ὑπόθεσι, τὴν εὐρεσι δηλαδή τῆς κεφαλῆς τοῦ Βαπτιστοῦ στὰ Κόμωνα καὶ τὴ μετακομιδὴ τῆς στὴν Κωνσταντινούπολι τὸν Θ' αἰῶνα. Στὶς 24 Φεβρουαρίου γιορτάζονται ἄλλες δύο εὐρέσεις τῆς. (Γι' αὐτὲς βλέπε στὸ βιβλίον τοῦ Μανουήλ Γεδεώ, Βυζαντινὸν Ἐορτολόγιον, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1899, σελ. 77 καὶ 108). Εἶναι μιὰ μεταγενεστέρη ἐορτὴ ποὺ δὲν μνημονεύεται σὲ πολλὰ ἀρχαῖα Συναξάρια καὶ Μηναῖα ἢ τίθεται σὲ δευτέρα θέσι στὸ Μηνολόγιο, μετὰ τὴν ἀναγραφὴ τῆς μνήμης τοῦ αγίου Θεοδώρου ἐπισκόπου Κύπρου ἢ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ψυχαίτου. Στὸ Τυπικὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ι' αἰῶνος ὑπάρχει μόνον ἡ μνήμη τῆς ἀθλήσεως τοῦ αγίου ἱερομάρτυρος Θεοδώτου. Ἄλλα Τυπικὰ ἢ Μηναῖα ἔχουν μὲν τὴ μνήμη τῆς εὐρέσεως, ἀλλὰ δὲν ἔχουν εἰδικὴ ἀκολουθία καὶ παραπέμπουν στὶς 24 Φεβρουαρίου. Ὅλα αὐτὰ δὲν σημαίνουν πὸς ὑπαγμαῖται ὁ τίμιος Πρόδρομος, ὁ «μειζὼν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν» κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Κυρίου (Ματθ. ια' 11). Αὐτὸς, μετὰ τὴν ὑπεράγια Θεοτόκο, συγκεντρώνει τὴν εὐλάβειαν ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ λαμπρὲς ἐορτὲς ἄγονται πρὸς τιμὴν του, ἡ μνήμη του, ἡ σὺνάξις, ἡ σύλληψις καὶ τὸ γενεσιό του. Ἀκόμη καὶ καθὲς Τρίτη εἶναι ἀφιερωμένη σ' αὐτόν. Αὐτὴ ὅμως ἡ μνήμη τῆς τρίτης εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ὁμολογουμένου δὲν εἶναι σημαντικὴ ἐορτὴ του.

Ἀντιθέτως γὰρ τὸ ἅγιον Πνεῦμα δὲν καθιερώθηκε στὸ Ἐορτολόγιό μας ἄλλη ἡμέρα ἐορτασμοῦ. Εἶναι ἀλήθεια πὸς καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι παλαιά, οὔτε εἶχε ἐξ ἀρχῆς τὴ σπουδαιότητα ποὺ τῆς ἀποδίδουμε σήμερα. Στὸ Τυπικὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ποὺ μνημονεύσαμε, ἐπίσης δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ ἀναγράφεται σὺνάξις πρὸς τιμὴν τῶν αγίων Ἀποστόλων. Ἡ μεγάλη ἐορτὴ εἶναι ἡ Πεντηκοστή καὶ τὴν ἐπομένη τῆς, τὴ δευτέρα ἡμέρα τῆς ἐορτῆς, ἔβαλαν τὴ σὺνάξι αὐτὴ τοῦ αγίου Πνεύματος, ὅπως τὴν ἐπομένη τῶν Χριστουγέννων ἔβαλαν τὴ σὺνάξι τῆς Θεοτόκου, τῶν Θεοφανῶν τοῦ Προδρόμου, τῆς Ὑπακοῆς τοῦ δικαίου Σαμεὼν κ.ο.κ. Καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς ἡμέρας αὐτῆς εἶναι ἐλλιπής. Δὲν ἔχει ἐπὶ παραδείγματι πολὺλέλο, ἀναβαθμοὺς καὶ Εὐαγγέλιο στὸν ὄρθρο.

Παρὰ ταῦτα, καὶ πολλὰ σωστά, στὴ συνείδησι τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐορτὴ τοῦ αγίου Πνεύματος βρισκται στὸ ὕψος τῶν μεγάλων δεσποτικῶν ἐορτῶν. Κατ' αὐτὴ τιμάται ἡ ἅγια Τριάς καὶ ἐορτάζουν οἱ κτισμένοι πρὸς τιμὴν τῆς ναοί. Εἶναι καὶ ἡμέρα ἀργίας. Ἐχομε καὶ προστάθειες λειτουργικῆς τῆς ἀναδείξεως καὶ συμπληρώσεως ἐκείνων ποὺ ἐλλείπουν. Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἐγράφη μακροτάτη εὐχὴ στὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὴν προσέθεσε στὶς παλαιότερες εὐχὲς τῆς γονυκλισίας. Τὸ Τυπικὸ τῆς Μονῆς τοῦ αγίου Παύλου τοῦ Ἁγίου Ὁρους συμπληρώνει τὴν ἀκολουθία, προσθέτοντας ἀναβαθμοὺς, προκείμενο («Τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἀγαθὸν ὀδηγήσει με...»), Εὐαγγέλιο ὄρθρου (τὴν περικεκοπὴ τῆς Πέμπτης τῆς Διακαινησίμου: Ἰωάν. γ' 1-15), στὸ «Δόξα...» καὶ στὸ «Καὶ νῦν...» τὸ «Πάτερ, Λόγε, Πνεῦμα, Τριάς ἢ ἐν μοναδί...» καὶ στὸ στίχο «Ἐλέησόν με, ὁ Θεός...» «Βασιλεῦ αὐράνιον...».

Τὸ νὰ συμπληρῆ ἡ ἀκολουθία τοῦ αγίου Πνεύματος μὲ τὴν ἀκολουθία τῆς εὐρέσεως τοῦ λειψάνου ἐνὸς ἔστω καὶ μεγάλου αγίου δὲν εἶναι κάτι τὸ λειτουργικῶς ὀρθό. Αὐτὸ καὶ πολλὰ σωστά τὸ Τυπικὸ τῆς Μονῆς Σηροποτάμου τοῦ Ἁγίου Ὁρους στὶς περικεκοπὴς ποὺ θὰ συνέπιπτε ἢ εὐρέσεις μὲ τὴν Πεντηκοστή ἢ μὲ τὴ Δευτέρα τοῦ αγίου Πνεύματος τὴν μεταθέσει τὴν Τρίτη. Προποβολία ποὺ λειτουργικὰ καὶ θεολογικὰ δικαιοῦνται ἀπόλυτα.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἐορτολογίου τῆς Ἐκκλησίας ἔχει πολλὰ τέτοια παραδείγματα καὶ προηγουμένα. Τὸ πὸς χαρακτηριστικὸ, ἀλλὰ ξεχασμένο γιατί εἶναι πολὺ παλαιὸ, εἶναι τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ἡ μεγάλη ἐορτὴ ἦταν τὰ Ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως (13 Σεπτεμβρίου). Ἡ Ὑψώσις, ἡ δευτέρα ἐορτὴ — ἓνα εἶδος σὺνάξεως πρὸς τιμὴν τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ἡ ἐορτὴ τοῦ Σταυροῦ ὑψώθηκε σὲ μεγάλη δεσποτικὴ ἐορτὴ — ἔγινε δευτέρα Μεγάλῃ Παρασκευῇ — τόσο ποὺ ἐπιστάσε τὰ Ἐγκαίνια. Ἐδὼ δὲν πρόκειται νὰ συμβῆ τὸ ἴδιο. Ἡ Πεντηκοστή θὰ μείνῃ ἡ «ἐσχάτη, μεγάλη καὶ παντέλειος ἐορτὴ». Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐορτὴ τοῦ αγίου Πνεύματος, τῆς ἁγίας Τριάδος, ὀφείλει νὰ ἐξαρθῆ καὶ νὰ ὑπογραμμισθῆ. Νὰ πεθῆ καὶ λειτουργικὰ στὸ ὕψος ποὺ θεολογικὰ καὶ οὐσιαστικὰ βρισκται σήμερα στὴ συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας. Σὰν τέτοια δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν εὐρεσι τῆς κεφαλῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου, ὅπως καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Ὑψώσεως πρὸς τὴ μνήμη τοῦ αγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Τὰ Ἀγιορειτικὰ Τυπικὰ τοῦ αγίου Παύλου καὶ τοῦ Σηροποτάμου εἶναι ἀριστοὶ ὀδηγοὶ στὸ τί πρέπει νὰ γίνῃ.

Η ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Τοῦ κ. ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ
ἀμίσθου Ἐπικούρου Καθηγητοῦ

«Ἡμῖν δὲ πρὸς θεῖον ὕμνον οὐδὲν τι μουσικὸν παραλαμβάνεται ὄργανον, ἀλλὰ διὰ ζώσης μόνης φωνῆς ἐναρμονίου ἄδομεν τῷ θεῷ» (Ἱ. Ζωναρᾶς)

Τὰ ὅσα ἀναφέρθηκαν σὲ προηγούμενο ἄρθρο μας γιὰ τὸ ὅτι ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη εἶναι φωνητικὴ καὶ μονοφωνική, μᾶς ὀδηγοῦν ἀβίαστα στὸ ἄλλο βασικὸ γνώρισμα, στὸ ὅτι δηλαδή εἶναι καὶ ἀνόργανη. Ἀπ' τοὺς πῶ οὐσιαστικούς λόγους πού δὲν χρησιμοποιοῦνται ὄργανα στὴ λογικὴ λατρεία εἶναι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ «λεπτότητα» τῶν διαστημάτων πού ἔχει ἡ ψαλτικὴ μας, σὰν φωνητικὴ καὶ μονοφωνικὴ μουσικὴ πού εἶναι. Ὁ λόγος αὐτὸς ἀποκλείει ἐξ ἀρχῆς τὰ ὄργανα ἐκείνα, στὰ ὁποῖα κυρίως ἀναφέρονται οἱ θιασώτες τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς, πού δὲν μποροῦν ν' ἀποδώσουν σωστὰ τὰ «λεπτὰ» διαστήματα τῆς ψαλτικῆς μας καὶ εἶναι ἐπομένως καταστροφικὰ τῆς μελικῆς δομῆς τῆς φωνητικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Τέτοια ὄργανα εἶναι τὸ πιάνο καὶ τὸ ἀρμόνιο καὶ ὅσα ἔχουν συγκερασμένα διαστήματα, δηλαδή μόνον ἡμιτόνια καὶ τόνους μείζονες. Ἀπομένει ἡ ἄλλη ὁμάδα ὀργάνων, κρουστὰ καὶ πνευστὰ καὶ ἔγχορδα πού μποροῦν νὰ ἀποδώσουν τὰ «λεπτὰ» διαστήματα τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς, ὅπως εἶναι ὁ ταμπουράς, τὸ κανονάκι, τὸ οὔτι, τὸ βιολί, ἡ λύρα καὶ τὸ νέι (πλαγιάουλος). Τὰ ὄργανα αὐτὰ ἡ παράδοση τὰ κράτησε ἴσαμε τώρα ἔξω ἀπ' τὴ λατρεία, στὸν περίβολο τῶν ναῶν, γιὰ νὰ ντύνουν καὶ νὰ ταιριάζουν τὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ νὰ θεραπεύουν ἔτσι παραπληρωματικὰ τὶς ἄλλες, ἐκτὸς ἀπ' τὶς θρησκευτικὰς, ἀνάγκες τῆς ψυχῆς μας. Καὶ πολλοὶ μεγάλοι δάσκαλοι τῆς Ψαλτικῆς γνώριζαν ἕνα ἢ καὶ δυὸ ἀπ' αὐτὰ τὰ ὄργανα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔλεγχαν τὰ συνθέματά τους καὶ ἐπαίζαν τὰ τραγούδια τους· ποτὲ ὅμως δὲν τὰ χρησιμοποίησαν στὴ λατρεία, στὸ ψαλτικὸ ἀναλόγιο.

Ἡ παράδοση αὐτὴ εἶναι σταθερὴ καὶ πιστὴ στὰ παραγγέλματα καὶ τὴν ποιμαντικὴ φροντίδα τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἱεροὶ πατέρες, ἐκτὸς ἀπ' τὸν βασικὸν λόγον τῆς πνευματικότητος καὶ τῆς ἀμεσότητος πού πρέπει νὰ ἔχει ἡ λογικὴ λατρεία μας, ἀπέκλεισαν τὰ ὄργανα καὶ γιὰ δυὸ ἄλλους λόγους· πρῶτα, ν' ἀντιδιαστρίβουν τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ λατρεία ἀπ' τὴν ἰουδαϊκὴν, πού χρησιμοποιοῦσε σὲ μερικὰς περιστάσεις ὄργανα, καὶ δεύτερο, νὰ ξεχωρίσουν καὶ ν' ἀνυψώσουν σὲ πνευματικότερο ἐπίπεδο τὴν ὀρθόδοξον λατρεία ἀπ' τὶς αἰρετικὰς τελετουργίας, πού πάλι χρησιμοποιοῦσαν ὄργανα, κυρίως σὰν ἕνα μέσο προσέλκυσης τῶν ἀπλῶν, τῶν «ἀμαθεστέρων» ἀνθρώπων. Γιὰ τὸν πρῶτον λόγον κάνει τὴν σύγκρισιν ὁ Εὐσέβιος· «εἰ γ' οὖν τις ἐν παραθέσει σύγκρισιν ποιήσοιτο τῶν πάλαι παρὰ Ἰουδαίους σωματικῶν ὀργάνων ἐξ ἀψύχων χορδῶν κατεσκευασμένων, φωνῆν

τε ἀνάρθρον ἐξηχούντων, καὶ τῶν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐκ λογικῶν ψυχῶν ἀναπεμπομένων ὕμνων τῷ Θεῷ, οὐδὲν ἂν εὔροι ὅμοιον» («Ἐρμηνεία ψαλμοῦ Ο', PG 23, 788). Γιὰ τὸν δεύτερον λόγον ἔχουμε τὸ κήρυγμα τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· «ἀναλάβωμεν ὕμνους ἀντὶ τυμπάνων, ψαλμωδῖαν ἀντὶ τῶν αἰσχροῶν λυγισμάτων τε καὶ ἀσμάτων, κρότον εὐχαριστήριον ἀντὶ κρότων θεατρικῶν» (PG 35, 709).

Βέβαια, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε πὼς σπονδυλικὴ στήλη τῆς ἀσματολογίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νυχθημέρου εἶναι τὸ Ψαλτήρι τοῦ Δαβὶδ, πού οἱ τελευταῖοι δυὸ-τρεῖς ψαλμοί, οἱ αἶνοι, (ρμς', ρμθ', ρν') ἀναφέρουν ὄχι μόνον τὰ κυριώτερα μουσικὰ ὄργανα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὸν χορὸν («αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν χορῷ», — «αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ»)· ἀλλὰ δὲν πρέπει ἐξίσου νὰ ξεχνᾶμε πὼς καὶ γιὰ τὰ μουσικὰ πράγματα τὴν Π. Διαθήκην πρέπει νὰ τὴ βλέπουμε μὲ τὸ φῶς τῆς Κ. Διαθήκης. Ἡ Κ. Διαθήκη δὲν κατάργησε, ἀλλὰ συμπλήρωσε πρὸς τὸ πνευματικότερον τὴν Π. Διαθήκην, καί, στὸ θέμα τῆς λογικῆς λατρείας, κράτησε τὰ ὄργανα ἔξω ἀπ' τοὺς ναοὺς.

Πρέπει ἀκόμα ἐδῶ νὰ γίνῃ ἡ παρατήρησις πὼς ἡ Ἐκκλησία δὲν καταδικάζει τὰ ὄργανα αὐτὰ καθ' αὐτά· ὅλα εἶναι «καλὰ λίαν»· οὔτε τὴ χρῆσιν τους, ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν ἐκφραστικὰ μέσα καὶ εἶναι ἀπ' τὰ ἀγαπητὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ ἀνθρώπου· ἀπλῶς ἀξιολογεῖ τὴ χρησιμότητά τους καὶ τὴ βρίσκει πὼς δὲν εἶναι ἀπαραίτητη, ἴσα-ἴσα πὼς εἶναι κίβλας ἐμπόδιο στὴν ἀμεση σχέση μὲ τὸν Θεόν. Νὰ ξέρομε ἀκόμα πρέπει πὼς καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, πού τόσο χρησιμοποίησε τὴν ἐνόργανον μουσικὴν στὴ λατρεία, στὶς ἐπίσημες τελετὰς δὲν χρησιμοποιεῖ ὄργανα· καὶ δὲν ὑπάρχουν ὄργανα οὔτε στὰ τζαμιὰ τῆς ἰσλαμικῆς λατρείας.

Ἡ μουσικὴ εἶναι μέσο στὴ λατρεία, ἄς τὸ ξαναθυμηθοῦμε αὐτό, ὅπως μέσα εἶναι καὶ οἱ εἰκόνες, τὰ ἄμφια, τὸ θυμίαμα καὶ τόσα ἄλλα. Δὲν μποροῦμε νὰ μιᾶμε γιὰ ἀλλαγὴ μόνον ἐνὸς μέσου, ἂν δὲν βλέπουμε τὶς ἐπιπτώσεις πού ἔχει στὸ σύνολο ἢ στὸν τελικὸ σκοπὸ τῆς παρουσίας τῶν πιστῶν στὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ θεῖα λατρεία. Δὲν ἀλλάζουμε, γιὰ παράδειγμα, τὸ θυμίαμα μὲ ἄλλα μυρίσματα, ἐπειδὴ ἴσως αὐτὰ ἀρέσουν ἢ τὰ ζητάει ὁ κόσμος. «Ὅλα μᾶς ἐπιτρέπονται ἀλλὰ δὲν μᾶς συμφέρουν ὅλα· καὶ ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ προσφέρει «τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν»· νὰ βγαίνουμε ἔξω ἀπ' τὴν ἐκκλησία μὲ τὴν χαρὰ πὼς εἴχαμε μιὰ ζωντανὴν καὶ ἀμεση σχέση μὲ τὸν Θεόν, καὶ τὴν χαρὰ μας αὐτὴ ὑστερα ἄς τὴν πανηγυρίζουμε μὲ ὅποια ἄλλη μουσικὴ θέλουμε.

Ο ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ (1756-1821)

Τοῦ Ἀρχιμ. ΦΩΤΙΟΥ Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ
Ἱεροκήρυκα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου

Ὁ Κυπριανὸς ἔδινε ἰδιαιτέρη σημασία στὴν εὐπρέπεια τῶν Οἰκῶν τοῦ Θεοῦ. Μὲ πολλὴ στοργὴ φρόντισε γιὰ τὸν ἐφοδιασμὸ πολλῶν ναῶν τῆς Λευκωσίας καὶ τῶν χωριῶν μὲ καλλιτεχνικὰ εἰκονοστάσια, ἅγιες εἰκόνες, ἅγια ἀρτοφόρια, ἱερὰ σκεύη, ἀντιμήνια καὶ λειτουργικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουν ἐπιγραφὰς ποῦ μαρτυροῦν τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον του.

Ὁ Κυπριανὸς ἔγινε ὁ προστάτης καὶ ὁ ὑπεραπιστῆς τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν. Σὰν πραγματικὸς πατέρας μερίμνησε γιὰ τὴν ἀπορφανισμένη οἰκογένεια τοῦ Χατζηγεωργάκη, τοῦ γνωστοῦ γιὰ τὴν δράση του «δραγομάνου» ποῦ ἀποκεφάλισαν οἱ Τούρκοι.

Φροντίζει ἀκόμη γιὰ τὴν πιστὴ τήρηση τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ὡς καλὸς ποιμένας «ὀρθοτομεῖ τὸν Λόγον τῆς τοῦ Θεοῦ Ἀληθείας». Στις 2 Φεβρουαρίου 1815 ἐκδίδει τὴν Ἑγκύκλιον «κατὰ τῆς νεοφαναοῦς αἱρέσεως τῶν Φαρμασόνων», θέλοντας νὰ προφυλάξει τὸ ποίμνιον ἀπὸ τὴν «μυαράν αἵρεσιν καὶ τὴν πλάνην», καὶ καλεῖ σὲ προσήλωση στὴν Μητέρα Ἐκκλησία καὶ τὴν ὀρθόδοξο καὶ ἀμώμητο πίστη μας.

Ὁ Κυπριανός, παράλληλα πρὸς τὰ πνευματικά, ἐνδιαφέρεται καὶ γιὰ τὴν ὑλικὴ εὐημερία τοῦ ποιμνίου του, εἶναι ὁ πραγματικὸς Ἐθνάρχης τοῦ λαοῦ. Βέβαια τὰ ὑλικά εἶναι πάντοτε στὴν ὑπηρεσία τῶν πνευματικῶν. Ἡ γεωργία εἶναι ὁ κυριότερος πόρος τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο τὸ γνωρίζει πολὺ καλά. Γι' αὐτὸ φροντίζει γιὰ τὴν ἀνάπτυξή της. Ἐξέδωσε Ἑγκύκλιο διαφωτιστικὴ γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς ἀκρίδας, τὴν ὁποῖαν οἱ κάτοικοι δὲν καταπολεμοῦσαν, ἐπεὶδὴ ἀπὸ ἀγνοία καὶ πλάνη πίστευαν ὅτι ἡ ἀκρίδα ὅταν σκοτωθεῖ ξαναγεννιέται πολυπληθέστερη. Ἐφωδίασε ὅλους σχεδὸν τοὺς ναοὺς τῆς Λευκωσίας καὶ τῶν χωριῶν μὲ εἰκόνες τοῦ Ἁγίου Τρύφωνα, προστάτη τῆς γεωργίας — ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔγραψε καὶ εὐχές καὶ ἐξορκισμοὺς ἐναντίον τῆς ἀκρίδας καὶ ὄλων τῶν ζουφίων ποῦ ἐπηρεάζουν τὴν γεωργικὴ παραγωγή.

Ἐξαιρετικὰ ἰδιαιτέρο ἐνδιαφέρο ἔδειξε ὁ Κυπριανὸς γιὰ τὴν γενέτειρά του, τὸν Στρόβολο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Σχολή, τὴν ὁποία ἱδρυσεν καὶ συντηροῦσε, ἔκτισε τὸ 1817 καὶ δύο ἐκκλησίες, τῆς Παναγίας Χρυσελεούσας, (ἡ ὁποία ἐπεκτάθη τὸ 1950 μὲ τὴν προσθήκη στίς δύο πλευρὰς δύο κλιτῶν, βόρειου καὶ νό-

τιου) καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τίς ὁποῖες μὲ τὴν συνδρομὴ τοῦ ἀνεψιοῦ του, Χατζησάββα, καὶ τῶν κατοίκων Στροβόλου, εὐπρέπισε καὶ ἐφωδίασε μὲ ξυλόγλυπτα τέμπλα, μὲ εἰκόνες, ἱερὰ σκεύη, ἅγια δισκοπότηρα, ἱερὰ Εὐαγγέλια, ἀντιμήνια, ἀρτοφόρια καὶ Ἐξαπτέρυγα.

Πάνω ἀπὸ τὴν βόρεια εἴσοδο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Χρυσελεούσας ὑπάρχει ἐντοιχισμένη χαρακτηριστικὴ πλάκα μὲ τὴν ἐπιγραφή:

«Λιτὴν προσφορὰν δέξαι, Μητράνανδρε κόρη
τὴν ἐκ βάθρων οἰκοδομῆν τοῦ Ναοῦ σου
ἦν σοι προσφέρει Κυπριανὸς Ἀρχιεπίσκοπος
Κύπρου

ἐκ τῶν σῶν τὰ σὰ λαβὼν καὶ προσενέγκας
μισθοὺς δὲ δίδου πληροῦσα τὰς αἰτήσεις
ἅς σοι προσάγει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις.
Θοῦ δ' ὑπὸ πόδας αὐτοῦ πάντα ἔχθρον καὶ πο-
λέμιον».
αὐτῶν Μαρτίου β (= 1817).

Πάνω ἀπὸ τὴν νότια εἴσοδο ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ:

«Τὸν δὲ πολλοῖς ἰδρῶσι τε καὶ ἀδραῖς δαπάναις
ἐσπουδακότα τὴν ἅλην διακόσμησιν τοῦ Ναοῦ σου
τὴν τε ἐκτὸς τὴν τε ἔνδον τῶν ἱερῶν κειμηλίων
Σὸν λάτρην κτίτορα ζήλω θείῳ
καὶ ἐγχαίρους συνδραμόντας προθύμως
ἄμειψαι πάντας ὡς Σὺ οἶδας Κυρία».

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1817 ἐν μηνὶ Μαρτίῳ.

Πάνω ἀπὸ τὴν νότια εἴσοδο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη ἐπιγραφὴ:

«Ἐνδοξε Μάρτυς Πολύτλα Γεώργιε
τοὺς ἀνορθωτάς τοῦ Πανσέπτου Ναοῦ σου
Κυπριανὸν Ἀρχιθύτην Πάσης Κύπρου
τόν τε σὸν λάτρην Σάββα κτίτορα νέον φανέντα
φρούρει καὶ σῶζε ἄμφω συνδρομητάς τ' ἐγχαίρους.
Ἐσο δὲ πάντων προστάτης καὶ πρόμαχος».

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1817 ἐν μηνὶ Μαρτίῳ.

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά, φρόντισε καὶ γιὰ τὴν ἄρδευση τῆς γενέτειράς του. Ἐδέψε δικά του χρήματα καὶ ἔφερε νερό. Τοῦτο διατηρεῖται μέχρι σήμερα, ὄχι ὅμως

(Συνέχεια εἰς τὴν σελίδα 198)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 172 τοῦ ὑπ' ἀρ. 12 τεύχους.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Στους αγώνες τῆς φυλῆς

Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἀγωνιστῶν Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

15. ΙΩΣΗΦ ΤΑΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Καισαριανῆς. Πῆρε μέρος στὴ μάχη τοῦ Φαλήρου, συνεισέφερε χρηματικὰ καὶ ἔδειξε γενναϊότητα καὶ πατριωτισμό.

Πιστοποιητικὸ τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη.

Τῆ δρᾶση του μαρτυράει τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ τοῦ περιφημοῦ πολέμαρχου Μακρυγιάννη:

(Διατηρήθηκε ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ γραφὴ τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη).

Φανερόν μοι ὅτι ὁ κύριος γιοσίφης ταμβακόπουλος ἠγούμενος τῆς σιργιανῆς (Καισαριανῆς) ἦτον εἰς τὴν ὁδηγίαν μου με σιραιώτιας θιαν προσωπίασαμεν τὸν φαληρέα καὶ στάθη ὡς τὸ πέλος. Ἐμεινα πάντοτε εὐχαριστιμένους ἀπὸ τὰ πατριωτικὰ του φρονήματα καὶ γενναϊότητα ὁπόδιχε σὰ δεινὰ τῆς πατρίδος καὶ καλὴ συμβουλή ὁπόκανε διὰ τὴν καλὴν τάξην, τοὺς σιραιώτιας ὁπόλοιπαν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ἡ πατριωτικὴ του συμβουλή διόρθωνε ὅλα τὰ δεινὰ καὶ αἰχάζαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀκολουθᾶσαν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος· ὅσον καιρὸν ἐστάθη μαζί μου δὲν ἔλαβε τίποτα ἀπὸ μένα ὅτι δὲν ἔλαβα καὶ ἐγώ, καὶ ἐξόδευσεν ἐξ ἰδίων του εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦχε μαζί του, καὶ με αὐτὸν τὸν πατριωτισμὸν ἔτρεξε ἐξ ἀρχῆς με σιραιώτιας εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος καὶ με τιμιότητα ὁλοῦθε. διὰ τὰ ἔμεινα πάντοτε εὐχαριστιμένος, τὸν δίδω τὸ παρόν μου κατὰ τὴν ζήτησίν του γὰ τοῦ χρησιμεύουσι θῆεν τοῦ ἀνίκει.

1834 δεκεμβρίου 20. Ἀθῆναι
πατριώτης
μακρυγιάννης

Πιστοποιεῖται τὸ γνήσιον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ μακρυγιάννη.

Τῆ 10 Ἰανουαρίου 1835.

Οἱ Δημογέροντες τῶν Ἀθηνῶν

Ἰωάννης Βλάχος

Γεώργιος Μεταξᾶς

Μιχαὴλ Βουζίκας

ἴσον

Τῆ 17 Ἰανουαρίου 1835

Ὁ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀιτικῆς Ἀρχιδιάκονος

Ἰ. Βυζάντιος».

16. ΑΝΑΡΓΥΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Πῆρε μέρος στὸν κατὰ θάλασσαν ἱερὸν Ἀγώνα. Συμμετέσχε με τὴ γολέττα «Σπαρτιάτις» τοῦ καπετᾶν Γ. Μιργιαλῆ στὴ ναυμαχία τοῦ 1827 στὸν Πειραιᾶ. Κι ἀκόμη πιὸ παλιά, τὸ 1823 καὶ τὸ 1824 στὶς ναυμαχίες τῆς Χίου καὶ τῆς Σούδας. Παντοῦ ἔδειξε γενναϊότητα καὶ ζῆλο. Στὴ στάση τοῦ 1838 στὶς Σπέτσες διαδραμάτισε ἀποφασιστικὸ ρόλο. Τὸ κοσμικὸν ὄνομα ἦταν Ἀναγνώστης Θεοδώρου. Τιμήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν με τὸ ὄφθικιο τοῦ Σκευοφύλακα.

α'. Αἴτηση τῆς χήρας του Γιακουμίνας πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων.

Στὶς 11 Μαΐου 1867 ἡ χήρα του Γιακουμίνα ὑπέβαλε μέσω τοῦ Ἐπάρχου Σπετσῶν αἴτηση πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων ζητώντας κάποια ἀνταμοιβὴ γιὰ τὴν προσφορά του στὸν Ἀγώνα καὶ ἐπισυνάπτοντας σημαντικὰ πιστοποιητικὰ γιὰ τὴ δρᾶση του. Στὴν αἴτησή της ἀνέφερε:

«Ἐν Σπέτσαις τὴν 11 Μαΐου 1865.

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος Σεβαστὴν Ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν. Διὰ τοῦ κ. Ἐπάρχου Σπετσῶν.

Ἡ ὑποφαινόμενη ὑποβάλλω πρὸς αὐτὴν ἐν ἀντιγράφῳ πιστοποιητικὰ τοῦ συζύγου μου, διαφόρων ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος πλοιάρχων, ἀποδεικνύοντα τὰς ἐκστρατείας ὡς ἀπέδειξεν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος εἰς διαφόρους ναυμαχίας ὑπὸ διαφόρους βαθμοὺς.

Ἐδελφιζομένη δὲ εἰς τὰ φιλοδίκαια καὶ εὐγενῆ αἰσθημάτων τῶν μελῶν τῆς ρηθείσης Ἐπιτροπῆς πέπεισμαι ὅτι, εὐαρεστομένη θέλει λάβῃ ὑπ' ὄψιν της τὰ συνημμένως ὑποβαλλόμενα καὶ θέλει με ἀνταμειβῆ ἀρκούντως.

Ἵποσημειοῦμαι με σεβας

Ἡ εὐπειθεστάτη χήρα

Γιακουμίνα παπὰ Ἀναργύρου

ἀγοράματος τῆ αἰτήσει της. Δ. Π. Σωτηρίου».

β'. Στὴ ναυμαχία τοῦ Πειραιᾶ (1827).

Γιὰ τὴ συμμετοχὴ καὶ διάκρισὴ τοῦ στῆ ναυμαχία τοῦ Πειραιᾶ στὰ 1827 βεβαιώνει ὁ πλοίαρχος τῆς γολέττας («Σπαρτιάτης»), μὲ τὴν ὁποία πολέμησε, Γ. Μιργιαλῆς, μὲ τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ πού τοῦ ἔδωσε στὸν Πόρο στίς 22 Ἰουλίου 1837 καὶ εἶναι ἐπικυρωμένο στίς 24 Ἰουλίου 1837 ἀπὸ τὸ Δημαρχικὸ Πάρεδρο Πόρου Γ. Δούρο:

«Πιστοποιητικὸν

Πιστοποιῶ ὁ ὑποφαινόμενος πλοίαρχος τῆς κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα Γολέττας ἢ Σπαρτιάτης, ὅτι ὁ κύριος Ἀναγνώστης Θεοδώρου ἐχορημάτισεν ἀξιωματικὸς ἐπὶ τῆς ῥηθείσης Γολέττας, εἰς τὰς κατὰ τὸν Πειραιᾶ τῶν Ἀθηνῶν γεννηθείσας ναυμαχίας τοῦ 1827 περὶ τὸν Μάϊον, ὅστις ἐξεπλήρωσε τὰ χρέη του μετ' ἀκριβείας καὶ ζήλου, δείξας ἀμεμπτον γενναιότητα εἰς τὰς πλέον κρισίμους ἰσθὰς περιστάσεις, καὶ γενόμενος τὸ παράδειγμα τῶν λοιπῶν. — Σεβόμενος λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν καὶ μὲ εὐγνώμονα γνώμην παραχωρῶ πρὸς αὐτὸν τὸ παρὸν μου, ἵνα τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Τὴν 22 Ἰουλίου 1837

Ἐν Πόρῳ.

Ὁ Πλοίαρχος
τῆς Γολέττας ἢ Σπαρτιάτης
Γ. Μιργιαλῆς

Ἐπικυροῦνται ἡ γνησιότης τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Γ. Μιργιαλῆ.

Ἐν Πόρῳ τὴν 24 Ἰουλίου 1837

Ὁ Δημαρχικὸς Πάρεδρος
Γ. Δούρος».

γ'. Στὶς ναυμαχίες Χίου καὶ Σούδας (1823-1824).

Ἀνάλογη ὑπῆρξε ἡ συμμετοχὴ τοῦ παπα-Ἀνάργυρου στίς ναυμαχίες τῆς Χίου καὶ τῆς Σούδας (1823, 1824). Τὸ βεβαιώνουν οἱ πλοίαρχοι Ἀ. Ἀνδρουτῆς καὶ Ἰωάννης Δ. Γουδῆς μὲ τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ τῆς 31ης Μαΐου 1838.

«Οἱ ὑποφαινόμενοι πλοίαρχοι πιστοποιοῦμεν, ὅτι ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα γενομένης ναυμαχίας, ὁ τότε φέρων πολιτικὸν χαρακτῆρα Κύριος Ἀναγνώστης Θεοδώρου, καὶ νῦν Ἀνάργυρος ἱερεὺς καὶ Σκευοφύλαξ, ἐχορημάτισε γραμματεὺς ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου Μύστικον εἰς τὰς κατὰ τὴν Χίον καὶ Σούδαν γεννηθείσας ναυμαχίας κατὰ τὸ 1823 καὶ 1824, νανόρχου ὄντος τότε εἰς τὴν Σούδαν τοῦ γενναιοτάτου Κ. Ἀναστασίου Ἀνδρουτῆ, ὅστις ἐξεπλήρωσε τὰ χρέη του μετ' ἀκριβείας καὶ ζήλου, δείξας ἀμεμπτον γενναιότητα εἰς τὰς πλέον κρισιμοτέρας περιστάσεις.

Σεβόμενοι λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν μὲ εὐγνώμονα γνώμην παραχωροῦμεν πρὸς αὐτὸν τὸ παρὸν πιστοποιητικὸν, ἵνα τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Ἐν Σπέτσαις τὴν 31 Μαΐου 1838

Οἱ πλοίαρχοι

Ἀ. Ἀνδρουτῆς — Ἰωάννης Δ. Γουδῆς».

δ'. Στὴ στάση τοῦ 1838 στίς Σπέτσες.

Στὴ στάση πού συνέβη στίς Σπέτσες 8-10 Ἀ-

πριλίου 1838 ὁ παπα-Ἀνάργυρος διέτρεξε κίνδυνον τῆς ζωῆς του μὲ τὴν ἀνάμιξή του στὰ γεγονότα. Ὁ Δήμαρχος τοῦ νησιοῦ Ἀνδρέας Χατζηαναργύρου πιστοποιεῖ μὲ ἔγγραφόν του τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1838:

«Ἀριθμ. Πρωτ.: 1810

10 Ὀκτωβρίου 1838

Σπέτσαις.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Δήμαρχος τῆς Ν. Σπετσῶν

Πιστοποιεῖ ὅτι:

Ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς Ἀνάργυρος καὶ Σκευοφύλαξ, ἀνεδείχθη ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τιμότητος εἰς τὴν κατὰ τὴν 8ην, 9ην καὶ 10ην π. Ἀπριλίου ἐ.ἔ. συμβῆσαν ἐνταῦθα στάσιν, ὑπερασπίσας ἐμμέσως τὰς ὑπαλλήλους ἀρχὰς τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος ἐν ζήλω καὶ προθυμίᾳ, μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς.

Ὅθεν παραχωροῦμεν τὸ παρὸν πιστοποιητικὸν πρὸς τὸν διαληφθέντα αἰδεσιμώτατον ἱερέα εἰς ἐνδειξιν.

Ὁ Δήμαρχος

Ἀνδρέας Χ' Ἀναργύρου».

17. ΗΛΙΑΣ ΔΕΤΟΡΟΣ

Ἀπὸ τὸ χωριὸ Ζουλάτικα Γορτυνίας. Πολέμησε ὑπὸ τὶς διαταγὰς τοῦ Πλαπούτα. Ἦταν ἐπικεφαλῆς σώματος συγχωριανῶν του. Τὴν δράση του γνώριζε καὶ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχε χορηγήσει σχετικὸ πιστοποιητικὸν.

Πιστοποιητικὸν τοῦ πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων.

Στίς 12 Ἰουνίου 1865 ὁ παπα-Ἠλίας Δετόρος ὑπέβαλε πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων τὴν παρακάτω αἴτηση γιὰ τακτοποίησίν του, ὅπου ἀναφέρει προηγούμενες προστάθειές του γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ, ὁπότε εἶχε συνυποβάλει καὶ τὰ πιστοποιητικὰ γιὰ τὴν δράση του:

«Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν θυσιῶν καὶ ἀγῶνων

Ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν.

Ὁ ὑποφαινόμενος Ἠλίας ἱερεὺς Δετόρος εἶμαι ἐκ τοῦ χωριοῦ Ζουλάτικα τῆς Ἐπαρχίας Γορτυνίας, ὑπηρέτησα ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 ὡς ἀξιωματικὸς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν συγχωριανῶν μου καὶ ὅλων τῶν πέριξ χωριῶν καὶ ἤμην πάντοτε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀντιστρατήγου Δ. Πλαπούτα· τὰ δὲ ἔγγραφα μου εἶχον καθυποβάλει εἰς τὰς προλαβούσας ἐπιτροπὰς, ἅτινα δὲν ἐπεστράφησαν εἰσέτι πρὸς ἐμέ. Ἦμην γνωστὸς καὶ ἀτομικῶς διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις μου εἰς τὸν Ἀντιστρατήγον Κ. Θεόδωρον Κολοκοτρώνην· διὰ ταῦτα παρακαλῶ τὴν Σεβαστὴν Ἐπιτροπὴν, ἵνα διατάξῃ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν εἰρημένων ἐγγράφων μου ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα τῶν προλαβουσῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἀφοῦ λάβῃ ὅπ' ὄφιν τῆς ταῦτα ὡς καὶ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Ἀντιστρατήγου Θ. Κολοκοτρώνη, ἃς εὐαρεστηθῆ ἵνα κατατάξῃ καὶ ἐμὲ εἰς τὴν τάξιν ἐγκρίτην, ὅπως ἀπολαύσω καὶ ἐγώ, ὅτι εἶναι δίκαιον.

Ἐποσημειοῦμαι εὐσεβάζων

Ἠλίας ἱερεὺς Δετόρος.

Ἐν Ζουλάτικα τοῦ δήμου Ἡραίας.

Τῆ 12 Ἰουνίου 1865».

(Συνεχίζεται)

Ζ' ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ "ΣΚΟΠΙΑ,"

4

"Όσα ἐλέχθησαν γιὰ τὶς ἀληθινὰς προθέσεις τῆς «Σκοπιᾶς» ἐναντι τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως θὰ φανοῦν σὲ μερικὸς ὑπερβολικά.

"Όμως θὰ πειθοῦν ἂν πληροφωρηθοῦν τὴν ἐρμηγεία τῆς «Σκοπιᾶς» στὴν περικοπὴ Κριταὶ δ' 4-22. Ὁ Σισάρα, λέγει ἡ «Σκοπιᾶ», χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ προαικονίσῃ τὶς ἐθνικὰς κυβερνήσεις πού δὲν παρέδωσαν τὴν ἐξουσία στὸν «πνευματικὸ Ἰσραήλ», δηλαδὴ στὴ «θεοκρατικὴ κυβερνήσι τοῦ Μπροῦκλιν». Ἡ Ἰαήλ, ἡ γυναίκα τοῦ Ἔβερ τοῦ Κεναίου προαικονίζει τὸν «πολὺ ὄχλο» τῶν χιλιαστῶν, πού καλοῦνται νὰ μιμηθοῦν στὴν πράξι τῆ συμπεριφορὰ τῆς Ἰαήλ.

Σύμφωνα μὲ τὴ βιβλικὴ διήγησι ὁ Βαράκ, παρακινούμενος ἀπὸ τὴ Δεβόρα, ἐπολέμησε ἐναντίον τοῦ Σισάρα, ὁ ὁποῖος κατατροπώθηκε καὶ κατέφυγε κυνηγημένος στὴν σκηνὴ τῆς Ἰαήλ.

«Καὶ ἐξῆλθεν Ἰαήλ εἰς συνάντησιν τοῦ Σισάρα καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Εἰσελθε, κύριέ μου, εἰσελθε πρὸς ἐμέ μὴ φοβοῦ. Καὶ ὅτε εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν, ἐσκέπασεν αὐτὸν μὲ κάλυμμα. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν· Πότισόν με, παρακαλῶ, ὀλίγον ὕδωρ, διότι ἐδίψησα. Καὶ ἤνοιξε τὸν ἀσκὸν τοῦ γάλακτος καὶ ἐπότισεν αὐτόν. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν· Στήθι εἰς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ ἐὰν ἔλθῃ τις καὶ σὲ ἐρωτήσῃ λέγων, Εἶναι τις ἐνταῦθα; εἰπέ· Οὐχί. Καὶ ἔλαθεν ἡ Ἰαήλ ἡ γυνὴ τοῦ Ἔβερ τὸν πάσσαλον τῆς σκηνῆς, καὶ λαβοῦσα σφύραν εἰς τὴν χεῖραν αὐτῆς, ὑπέηγεν ἠσύχως πρὸς αὐτόν καὶ ἐνέπυξε τὸν πάσσαλον εἰς τὸν μήνιγγα αὐτοῦ, ὥστε ἐκαρφώθη εἰς τὴν γῆν· διότι αὐτὸς ἀποκαμιωμένος ὢν ἐκοιμήτο θαθέως. καὶ ἀπέθανε» (Κριταὶ δ' 4-22).

Ποιά σημασία ἔχει ἡ ἱστορία αὐτὴ γιὰ τὴν ἐταιρία; Διδάσκει τοὺς ὁπαδοὺς τῆς πῶς ἡ Ἰαήλ ἐχρησιμοποίησε τὴν «στρατηγικὴν πολέμου»: Ὑποδέχθηκε στὴ σκηνὴ τῆς τὸν ἐχθρό, τοῦ χαμογέλασε, τὸν περιποιήθηκε, μὲ ἀποτελέσματα νὰ ἀποκοιμηθῇ ἡσυχος, μὲ τὴν πεποίθησι πὼς δρίσκειται σὲ φιλικὸ περιβάλλον, πὼς δὲν κινδυνεύει ἀπὸ τὴν Ἰαήλ!

Σκοπὸς τῆς Ἰαήλ ἦταν νὰ παγιδέψῃ τὸν Σισάρα καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ τὸ πάρῃ εἰδησι!

Παρόμοια συμπεριφορὰ ἀπαιτεῖ ἡ ἐταιρία καὶ ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς, τοὺς χιλιαστικὸς «ὄχλους». Ἡ Ἰαήλ συμβολίζει τὸ χιλιαστικὸ «ὄχλο» καὶ ὁ Σισάρα τὶς κοσμικὰς κυβερνήσεις. Ἔτσι οἱ «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» διδάσκονται νὰ δείχνουν στὶς κυβερνήσεις «νομιμοφροσύνη», νὰ τὶς ἀποκοιμίζουν δημιουργώντας σ' αὐτὰς τὴν ψευδαίσθησι πὼς πρόκειται γιὰ εἰρηνικὸς καὶ ἀκακοὺς πολί-

τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

τες, πού προσφέρουν ὑπηρεσίας στὸν τόπο: ἐνῶ τοὺς ζητάει κανεὶς νερό, ἐκεῖνοι τοῦ προσφέρουν γάλα!

Ἄλλὰ ὅταν ὁ «ἐχθρός» ἀποκοιμηθῇ τελείως, ἡ ἐταιρία προβάλλει στοὺς χιλιαστὰς τὸ παράδειγμα τῆς Ἰαήλ καὶ τοὺς παρακινεῖ νὰ τὸ μιμηθοῦν.

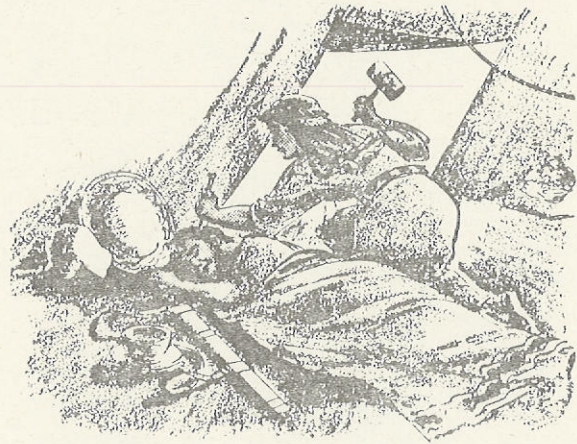
Πότε θὰ γίνῃ αὐτό; Πότε οἱ χιλιαστὰς θὰ κληθοῦν νὰ «λάβουν τὸν πάσσαλον εἰς τὰς χεῖρας των καὶ νὰ ὑπάγουν ἠσυχως νὰ ἐμπύξουν τὸν πάσσαλον εἰς τὸν μήνιγγα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰεχωβά»; Αὐτὸ δὲν τὸ καθορίζει ὁ κάθε χιλιαστῆς· ἡ σχετικὴ ἐντολὴ θὰ τοὺς δοθῇ ἀπὸ τὴν ὀργάνωσι τοῦ «Ἰεχωβά».

Μὲ ποιὸν ἀκριβῶς τρόπο οἱ χιλιαστὰς θὰ κληθοῦν

JETZT INNERHALB DER NEUEN-WELT-GESELLSCHAFT LEBEN 285

leise zu ihm und schlug den Pflöck durch seine Schläfe, daß er in die Erde drang. Er war nämlich in einen tiefen Schlaf gefallen und war ermattet, und er starb." — Richter 4: 17-21.

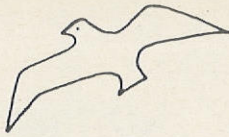
10 Würde Jael versucht haben, einem Feinde Zuflucht zu gewähren, so hätte das zu ihrer Hinrichtung geführt, weil sie als Verbündete jener gehandelt hätte, die in Megiddo

Ἡ «νομιμοφροσύνη» τῆς ἐταιρίας «Σκοπιᾶ» ἐναντι τῶν κυβερνήσεων συμβολίζεται μὲ τὸν ἀσκὸν τοῦ γάλακτος τῆς Ἰαήλ, μὲ τὸ ὅποιο ἐπότισε τὸν Σισάρα γιὰ νὰ τὸν καθυσχάσῃ καὶ νὰ ἀποκοιμηθῇ, προκειμένου νὰ «ἐμπύξῃ τὸν πάσσαλον εἰς τὸν μήνιγγα αὐτοῦ» (Κριταὶ δ' 4-22).

νὰ μετᾶσχουν στὸν Ἀρμαγεδῶνα, πού προετοιμάζει τὸ Μπροῦκλιν, δὲν εἶναι ἀκόμη γνωστὸ. Ἡ ἐταιρία τοὺς λέγει: τώρα μόνο τοῦτο: ὁ τρόπος θὰ ἀποκαλυφθῇ ἀπὸ τὸν «Ἰεχωβά»!

(Συνεχίζεται)

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

“Ένας λόγος για τὸ καλοκαίρι.

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ποῦ νὰ βρῶ τὴν ψυχὴ μου...

Ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα γίνεται, ιδιαίτερα τώρα τὸ καλοκαίρι, ἓνα ἀπέραντο ξενοδοχεῖο, ἓνας ξενώνας μὲ συνεχῆ κίνηση ἀφίξεων καὶ ἀναχωρήσεων, ὅπου ξένοι, ἀλλοδαποὶ καὶ Ἕλληνες, περνοῦν σὲ κάποια γωνιά τῆς ολόκληρης ἢ μέρους τῆς ἀδειάς τους, διακόπτοντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὶς συνηθισμένες ἀσχολίες τοῦ ὑπόλοιπου χρόνου.

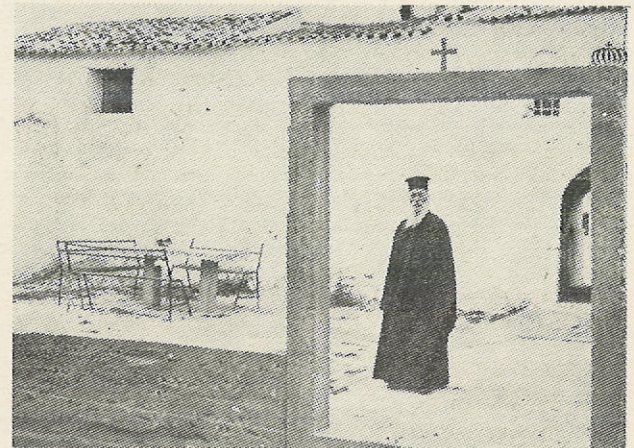
Δὲν ἔχω τὴν πρόθεση στὸ σημερινό μου σημείωμα νὰ θίξω τὰ πλεονεκτήματα ἢ μειονεκτήματα ποὺ προκαλεῖ ἢ μπορεῖ νὰ προκαλέσει ὁ τουρισμὸς στὴ χώρα μας καὶ ἡ παρουσία τῶν ξένων τουριστῶν στὴν Ἑλλάδα. Ἄλλοι, ἀρμοδιότεροι, ἔχουν ἀσχοληθεῖ καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς ποικίλες πτυχὲς καὶ διαστάσεις αὐτοῦ τοῦ ζητήματος καὶ τὴν ποιμαντικὴ του ἀντιμετώπιση. «Τὸ πρόβλημα τοῦ τουρισμοῦ σὲ μιὰ μικρὴ χώρα ὅπως ἡ Ἑλλάδα, εἶναι νὰ μπορέσει νὰ πουλήσει τὸν ἥλιο τῆς χωρὶς νὰ πουλήσει τὴν ψυχὴ τῆς» (Ζὰκ Λακκαριέρ). Ἄς ἀφήσουμε, ὅμως, κατὰ μέρος τὶς συναλλαγὲς καὶ τὰ ξεπουλήματα.

Ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ γιὰ λίγο, τώρα τὸ καλοκαίρι, νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν κούραση καὶ τὸν ἀσφυκτικὸ κλοιὸ τῆς πόλης. Πηγαίνει ν' ἀναπνεύσει λίγο καθαρότερο ἀέρα, ν' ἀναπαυθεῖ σωματικά, ν' ἀναπνεύσει καὶ ψυχικά, νὰ βρεῖ ἓνα τόπο ἀναψυχῆς καὶ ψυχαγωγίας, ὅπου θὰ διασκεδάσει ἔγνοιες καὶ φροντίδες, δυσκολίες καὶ στενοχώριες, θὰ ἀρχίσει καὶ αὐτὸς ἓνα εἰκοσήμερο ἐκπτώσεων στὰ «ὑπόλοιπά» του, γιὰ νὰ ἀνανεωθεῖ καὶ νὰ ἐπιστρέψει μὲ καινούργιες δυνάμεις στὸν γνώριμο χῶρο τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἀσχολιῶν του. Στὶς διακοπὲς ἀποζητᾷ τὸ νέο, τὸ ἀγνωστο, νέες ἐμπειρίες καὶ καταστάσεις, ἀφορμὲς νὰ ξεβγαῖ καὶ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ συνηθισμένο. Γιὰ πολλοὺς, ἡ ἔξοδος αὐτὴ, μπορεῖ νὰ εἶναι ἀναζητήση καὶ θαυτέρη γνώριμία μὲ τὸν ἑαυτὸ τους, τὸ θαυτέρο εἶναι τους, εὐκαιρία νὰ ἔλθουν εἰς ἑαυτούς, «νὰ θροῦν τὴν ψυχὴ τους, τὸ τετράφυλλο δάκρυ», ποὺ λέει καὶ ὁ ποιητής!

Πρώτης τάξεως εὐκαιρία.

Σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους λοιπὸν τοῦ παραθερισμοῦ, ἡ παρουσία ἐνὸς καλοῦ ποιμένα εἶναι πολὺτιμη. Γνωρίζουμε πόσο δύσκολη εἶναι ἡ διαποίμανση τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς αὐτὲς οἱ δυσκολίες νὰ προέρχονται μόνο

ἀπὸ τοὺς ποιμνιομένους. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι πολλὲς φορές ἢ συμπεριφορὰ, ἢ ἀμφίεση, ὁ τρόπος ζωῆς τους δυσκολεύει τὸν ποιμένα νὰ τοὺς προσεγγίσει, νὰ μὴν ξέρει καὶ ὁ ἴδιος πῶς ν' ἀρχίσει καὶ πῶς νὰ τελειώσει μιὰ συζήτηση μαζί τους. Εὐκαιρίες δίνονται, ἀσφαλῶς, πολλὲς γιὰ μιὰ πρώτη ἐπαφή. Ὁ ναὸς, μὲ τὶς συνήθειες καὶ τὶς ἔκτακτες ἀκολουθίες του, τὶς λειτουργίες, τὸν ἑσπερινό, τὶς παρακλήσεις, βαπτίσεις, γάμους, τὰ πανηγύρια, εἶναι μιὰς πρώτης τάξεως εὐκαιρία νὰ γνωρίσουν οἱ παραθεριστὲς τὸν παπὰ τῆς προσωρινῆς ἐνορίας τους.

Ἵποδοχὴ καὶ χειραγωγία στὴν πίστη.

Ὁ ἱερεὺς μπορεῖ μὲ ιδιαίτερη ἀνακοίνωση, γραπτὴ ἢ προφορικὴ, νὰ ἔχει γνωστοποιήσει ἡμερομηνίες, ὥρες ἐνάρξεως καὶ τέλους τῶν διαφόρων ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ καὶ τὶς ὥρες ποὺ μπορεῖ κάποιος νὰ τὸν βρεῖ στὸ ναό. Συμβαίνει πολλὲς φορές νὰ ρωτᾶμε στὸ τοπικὸ ξενοδοχεῖο γιὰ τὴ λειτουργία καὶ δὲν γνωρίζουν ἐάν, τότε καὶ ποῦ θὰ γίνει. Μιὰ ἐνημέρωση, λοιπὸν, εἶναι χρήσιμη. Σήμερα, ποὺ ζοῦμε στὸν αἰῶνα τῆς πληροφόρησης δὲν ἐπιτρέπεται νὰ στεροῦμε ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τὶς τυπικὲς αὐτὲς πληροφορίες, ποὺ μπορεῖ ν' ἀποδειχτοῦν οὐσιαστικὲς στὴ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου. Ἡ ἀκριβὴς τήρηση αὐτῶν τῶν ἀνακοινώσεων εἶναι ὑποχρεωτικὴ γιὰ τὸν ποιμένα ὥστε νὰ μὴ χάσει τὴν ἀξιοπιστία του.

Μαθητεία σέ νέους... ρυθμούς ζωής.

Τò έρτολόγιο, πυκνό και κατά τούς θερινούς μήνες, πού τούς χαρακτηρίζει χρονική άνεση στην περίοδο τών διακοπών, μπορεί νά φέρει τούς πιστούς σ' έναν άλλο ρυθμό ζωής, σέ μιá λειτουργική ανάπνοή κατά τις éναλλαγές τής ήμέρας και τής νύχτας, τού φωτός και τού σκοταδιού, τού ήλιου και τού φεγγαριού, πού γίνονται περισσότερο αίσθητες στην ύπαιθρο και πού ή Έκκλησία έχει φροντίσει νά περιλάβει στή νυχθήμερη λατρεία της. Μαθητεία, λοιπόν, σέ νέους... ρυθμούς ζωής, μέ χειραγωγό τόν διακριτικό Ιερέα μπορεί νά γίνουν αυτές οι διακοπές. Μέ εύγνωμοσύνη αναπολούμε μορφές Ιερέων, πού στις διάφορες καλοκαιρινές περιπλανήσεις μας στάθηκαν κοντά μας και μάς βοήθησαν, ακόμα και μόνο μέ τήν παρουσία τους, ν' ανακαλύψουμε έναν άλλο κόσμο. Εύλογημένες συναντήσεις, για τις όποιες πολλά θά είχαμε νά πούμε και νά γράψουμε. Αφήνουμε, όμως, τò έργο αυτό σέ δοκιμότερες γραφίδες για νά μάς περιγράψουν τέτοιες λυτρωτικές συναντήσεις.

Πανσέληνος.

Συνήθως, επιστρέφοντας οι άνθρωποι από τις διακοπές τους, αναφέρονται μέ νοσταλγία σέ ταξιδιωτικές εντυπώσεις, σέ περίεργα και αξιοθέατα πού είδαν και παρατήρησαν. Ακούμε επίσης διηγήσεις για καλούς ποιμένες πού στέκουν άσθυστες λαμπάδες στό έργο της ύπ ο δ ο χ ή ς, τόσο στην ύλική όσο και πνευματική φιλοξενία τών παρεπιδημούντων αδελφών και ξένων πού συνήγαγον (πρόβλ. Ματθαίου κε' 25).

Ας παρακολουθήσουμε, εύθως άμέσως, μιá τέτοια καλοκαιρινή ποιμαντική διακονία. Παραθέτουμε «ζωντανές σκηνές» από τήν ήθογραφική μελέτη τού Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Μηθύμνης κ. Ίακώβου, Υπηρέτης και Οικονόμος, Καλλονή 1974, σ. 10-16, πού θά μπορούσαμε νά επιγράψουμε «καλοκαιρινά θαύματα», έτσι άκριτως όπως τά χαρακτηρίζει στό τέλος τού βιβλίου ό άφηγητής επισκέπτης τού νησιού. Όλες αυτές οι «σκηνές» έχουν νά πούν σέ όλους μας πολλά. Τò άπόσπασμα δείχνει τόν Άντώνη, πού πέρασε τò καλοκαίρι του σ' ένα νησί τού Αιγαίου, νά διηγείται τις διακοπές του στό φίλο του Γρηγόρη.

Επισημαίνω μέ τήν εύκαιρία αυτή, μιá ακόμα διήγηση από τελευταίο δημοσίευμα τού Σεβασμιωτάτου. «Ό Παπα - Μιλτιάδης ό Ταλιάνης» περιλαμβάνεται στό βιβλίο του, Άπ' τή ζωή τού Πλωμαρίου (Πρόσωπα και πράγματα πού έφυγαν), Μυτιλήνη 1983, σ. 46-48.

Οι φωτογραφίες πού κοσμούν τις σελίδες τών περιπλανήσεων προέρχονται από τò άρχείο τού φίλου Ιατρού κ. Γιάννη Παπαδόπουλου, τόν όποιο και εύχαριστώ πού μέ προθυμία τις παραχώρησε πρòς δημοσίευση.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

Ό Άντώνης, υπάλληλος γραφείου, τριαντάρης πέρασε τò καλοκαίρι του σ' ένα νησί τού Αιγαίου. Τύπος μοναχικός και δύσκολος πού γνωρεύει πάντα τò καινούργιο, δέν άφησε τόπο και μέρος τού όμορφου νησιού πού νά μήν επισκεφθώ. Τις πρώτες μέρες άρχιζε τις εκδρομές τò πρωί, πολύ πρωί και τέλειωνε τò βράδυ κατάκοπος. Οι καταπράσινοι λόφοι, οι γραφικές ρεματιές, τά σκιερά λαγκάδια, τά ύψηλά δένδρα μέ τήν πυκνή φυλλωσιά, οι κάμποι, μικροί και μεγάλοι, ή ολοκάθαρη θάλασσα, ή κάτασπρη άμμουδιά... Και πάνω άπ' όλα οι διάφοροι τύποι τού νησιού, μέ τήν ιδιαίτερή τους νοοτροπία, τή γλώσσα, τά έθιμα.

Τά νησιά μας πραγματικά είναι όμορφα. Και πρò παντός τò καλοκαίρι.

Έτσι τού δόθηκε ή εύκαιρία νά ιδώ και μάθη πολλά.

Και τά διηγείτο μέ τόση άνεση.

Απόψε οι δύο φίλοι πάλι μαζί συζητούν τά πε-

ρασμένα. Κουρασμένος ο άνθρωπος από τη σημερινή ρουτίνα της ζωής, πάντα κάτι ζητάει για να ξεποστάσει, πού άγνό, πού ανθρώπινο.

Σιγά - σιγά έφτασαν στο καλοκαίρι, στις διακοπές, στο νησί.

Και χωρίς να το καταλάβουν άρχισαν το θέμα.

— Δέ μου λές για το νησί σου και τις όμορφιές του πού είδες;

— Έχεις διάθεσι ν' ακούσης;

— Είμαι γεμάτος αυτιά.

Ήταν βράδυ και δέν ξέρω πώς βρέθηκα έξω από την εκκλησιά του χωριού. Μιά χαμηλή, κάτασπη εκκλησιά, με αψή και τοίχο γύρω. Κατέβηκα τρία σκαλιά της αψής και βρέθηκα μπροστά στην πόρτα. Έκανα το σταυρό μου και μπήκα μέσα. Δεξιά βλέπω το παγκάρι, ένα μικρό παγκάρι με κεριά επάνω και ένα κοντι για τ'ά λεπτά. Είχε θυμάμαι και μια επιγραφή για τούς χριστιανούς. «Ρίπτετε τόν όβολόν σας έντός του κοντιού». Αυτό έκανα κι' εγώ. Έβριξα τόν όβολό μου, πήρα το κεράκι μου και βιάδισα για το μανουάλι πού ήταν δίπλα.

— Γιατί σταμάτησες; Ρώτησεν ό Γρηγόρης.

— Μά αυτή είναι ή αποκάλυψι πού σου έχω υποσχέθῃ.

— Λέγε λοιπόν... Τί ήταν;

— Ένας σεβάσμιος παπᾶς, ό...

— Στάσου αγαπητέ μου, τόν διέκοψε ό φίλος του. Μά για παπάδες θά μιλάμε τώρα; Ανακάλυψες στο νησί ένα παπᾶ και τόσο σε συγκλόνησε πού τόσες μέρες τώρα με παιδεύεις για να μου περιγράψης τήν... αποκάλυψι σου; Άσε με αδελφέ...

— Αγαπητέ μου, μη βιάζεσαι. Γιατί βλέπω πήγρες φόρα και δέν κρατιέσαι. Άκουσε πρώτα...

— Τί να ακούσω αγαπητέ. Βρήκες ένα παπᾶ στην εκκλησιά του νησιού και μέρες τώρα μου επαναλαμβάνεις τ'ά ίδια... Άσε με να χαρῃς...

— Άκουσε Γρηγόρη. Θεός να συνεχίσω ή όχι; Έτσι σοβαρά σε έρωτώ.

Φαινομενικά ό Άντώνης έκανε το θυμωμένο...

— Καλά βρε αδελφέ ακούω. Άλλά λέγε να τελειώνουμε... Τί έγινε τέλος πάντων με τόν παπᾶ πού είδες πίσω από το παγκάρι;

— Ήταν ένας σεβάσμιος παπᾶς. Πενηντάρης περίπου. Καθόταν στο γραφείο και έγραφε μέσα σ' ένα άνοιχτό βιβλίο.

— Καλησπέρα, Δέσποτα...

— Καλησπέρα, παιδί μου, μου απάντησε. Όρίστε.

— Πάτερ μου είμαι ξένος και έχω τρεῖς μέρες στο νησί σας. Περιώντας έξω από την εκκλησιά σκέφθηκα να μπῶ μέσα και να προσκυνήσω. Σᾶς είδα στο γραφείο και είπα να σᾶς χαιρετήσω. Δέν θέλω τίποτα.

— Όρίστε, μου επανέλαβε. Καθίστε. Και μου έδειξε μι'α καρτέλα.

Έκάθισα δίπλα του. Και πριν προφθάσω ν' απαντήσω στίς τυπικές έρωτήσεις του — πρώτη φορά δά

με έβλεπεν ό άνθρωπος — βλέπω μι'α κοπέλλα να μπαίνει στην εκκλησιά και να κατευθύνεται στο παγκάρι. Θέλησε να πάρη κεριά. Σταμάτησε λίγο. Μᾶς κύτταξε και πάλι κάτι έφραχνε στο παγκάρι. Σε λίγο έρχεται σε μᾶς και κρατώντας ένα είκοσόφραγκο στο χέρι, το δείχνει στον παπᾶ και τοῦ λέγει:

— Μου το χαλάτε, παρακαλώ;

— Παιδί μου, έδῶ δέ χαλάμε, φιάχνουμε ήταν ή απάντησι.

— Πάτερ μου, μπορώ να καθίσω; ρώτησε ή κοπέλλα με σεβασμό.

— Ναί, παιδί μου, όρίστε.

Καταλαβαίνεις πώς έπροεπε να φύγω. Και πράγματι καληνύχτησα και έφραγα. Μου έκανε όμως έντύπωση ή έτοιμότητα αυτού του παπᾶ. «Δέν χαλάμε έδῶ, αλλά φιάχνουμε»... Γιατί το είπε; Τί σημασία έχει αυτή ή απάντησί του;

— Δέν μπορεί και ό παπᾶς να κάμη ένα λογοπαίγνιο; είπε ό φίλος μου.

— Όχι, αγαπητέ μου. Νομίζω πώς αυτό δέν ήταν ένα άπλο λογοπαίγνιο. Και έμένα μου έβασάνισε τή σκέφι. Γιατί το είπε αυτό; Ήθελα να το ξεχάσω, αλλά πάντα ή απάντησι του παπᾶ μου έρχότανε στο νοῦ μου. «Δέν χαλάμε, αλλά φιάχνουμε...».

— Τῶπε έτσι για να πῃ κάτι άπλοῦστατα.

— Όχι. Έγώ κατάλαβα κάτι βαθύτερο.

— Δηλαδή; Ποιό είναι το βαθύτερο;

— Το έμαθα, όταν σε λίγες μέρες πέρασα πάλιν από την εκκλησιά. Ήταν ήσυχία και ό παπᾶς καθόταν στη συνηθισμένη του θέσι. Μόνος του άρχισε τή συζήτησι. Δέν ήταν βέβαια δυνατό να τόν έρωτήσω εγώ. Άλλ' εκείνος φαινόταν ότι ήθελε να μου μιλήση για την περίπτωση αυτή. Και άρχισε:

— Θυμάστε προχθές, με την κοπέλλα πού μου ζήτησε να τῆς χαλάσω το είκοσόφραγκο;

— Ναί πάτερ μου. Όμολογῶ πῶς μούκανε πολὺ μεγάλη έντύπωση ή απάντησί σας. Και πολλές φορές ρώτησα τόν έαυτό μου. Πού έγνωρίζεν ό παπᾶς τήν επιθυμία τῆς κοπέλλας και είχεν έτοιμη τήν απάντησι;

— Άκουσε, παιδί μου. Έδῶ μέσα γίνονται πολλά τέτοια θαυμαστά πράγματα σχεδόν κάθε ήμέρα. Έτσι και προχθές. Όταν έφύγατε, έκατσε ή κοπέλλα στο κάθισμα πού μου ζήτησε. Έκατσε για λίγο μόνο.

— Έφυγε βέβαια στη δουλειά της, συμπλήρωσα.

— Όχι. Έκατσε εκεί. Και με το χέρι του μου έδειξε επάνω, κοντά στο ιερό βῆμα, ένα μέρος πού το χρησιμοποίησε για να έξομολογῇ τούς ένοήτες του.

— Δηλαδή ζήτησε να έξομολογηθῃ;

— Άκριβῶς. Ήταν έτοιμη σχεδόν για τήν έξομολόγησι. Όρμη. Κι' όταν έφευγε, δέν εύρισκε λόγους να εύχαριστήση τόν Κύριο γι' αυτή του τῆ μεγάλη δωρεά και εύεργεσία.

— Μά δέ σᾶς βλέπει τακτικά; Δέν είναι από τήν ένορία σας; Ρώτησα.

— Όχι, είναι ξένη και παραθερίζει. Βλέπεις, παιδί μου, ήλθε και γι' αυτήν ή ώρα τῆς χάριτος πού τήν προσκάλεσε στη μετάνοια και τῆ διόρθωσι.

— Πάτερ μου, πολὺ μὲ συγκινεῖ αὐτὴ ἡ ἱστορία. Ἰδιαιτέρως δέ, γιατί τώρα πρὸ ὀλίγου μοῦ εἶπατε πὼς ἐδῶ γίνονται πολλὰ τέτοια κάθε μέρα. Δηλαδή ὅποιος ἔλθῃ ἐδῶ πρέπει νὰ μπῆ, σώνει καὶ καλά, στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ.

— Μακάρι νὰ ἦταν ἔτσι, παιδί μου. Ἀλλὰ δὲ γίνεται πάντα. Νά, πρὸ ὀλίγου εἶχα ἓνα ἐπεισόδιο, μπορῶ νὰ πῶ συγκλονιστικό. Κρίμα πὸν δὲν ἦλθατε λιγάκι ἐνωρίτερα. Θὰ ἦταν δυνατό νὰ γίνεται «αὐτόπτης μάρτυς».

— Πάτερ μου, ἂν ἐπιτρέπεται, μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε σχετικά.

— Ναι, παιδί μου, ἄκουσε. Στὸν κόσμον αὐτὸ ζοῦνε ἀνακατεμένοι οἱ καλοὶ καὶ οἱ κακοί. Λοιπὸν ἓνας κακὸς ἄνθρωπος, μπήκε μιὰ μέρα στὴν ἐκκλησιὰν αὐτὴ, σὰν τὴν καλὴν αὐτὴν ὥρα πὸν ἐργάζομαι στὸ γραφεῖο, γιὰ νὰ προσκυνήσῃ. Πῆρε τὸ κεράκι του, καὶ προχώρησε. Ἐγὼ δὲν παρακολούθησα πὼς δὲν βγήκε ἔξω, ἀλλὰ ἀνέβηκε καὶ κρύφθηκε στὸν ἄμβωνα. Καὶ τὴ νύχτα πὸν ἦταν ἐρημιὰ καὶ σκοτεινιά, κατέβηκε, ἔσπασε τὸ παγκάρι καὶ πῆρε ὅλα τὰ λεπτά καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴ μικρὴ πόρτα τοῦ ἱεροῦ. Γι' αὐτὸ ἔκτοτε παρακολουθῶ ὅλους ὅσοι μπαίνουν στὴν ἐκκλησιὰ τὴ νύχτα. Ὅλους ἀνεξαιρέτως.

— Ἐντόπωσι μοῦ κάνει αὐτό, πάτερ μου. Ἀλλὰ μήπως δὲν τὰ διαβάζομε κάθε μέρα στὶς ἐφημερίδες; Χάλασε ὁ κόσμος.

— Καὶ ἔτσι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθῶ.

— Θὰ σᾶς διακόψω καὶ πάλι, πάτερ μου. Γιατί δὲν κλείνετε νωρὶς τὴν ἐκκλησιὰ καὶ νὰ φύγετε, παρὰ πρέπει νὰ μένετε καὶ τὴ νύχτα νὰ ἐργάζεσθε;

— Αὐτὸ γίνεται γιὰ πολλοὺς λόγους. Πρῶτα γιατί δὲν ἔχω τὴν ἡσυχία στὸ σπίτι μου αὐτὴ πὸν ἔχω ἐδῶ. Εἶναι βλέπεις καὶ τὰ παιδιά. Διαβάζουν, μιλοῦν, συζητοῦν... Ἐπειτα μὴ λησμονεῖτε καὶ τὴν ὥρα τῆς χάριτος πὸν εἶπαμε πάρα πάνω. Πάντα αὐτὴ τὴν ὥρα καὶ θὰ γίνῃ γιὰ νὰ ὀδηγηθῆ μιὰ ψυχὴ στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ.

— Ναι, πάτερ μου, ἔχετε δίκιο. Ἀκούω τὴ συνέχεια.

— Λοιπὸν καὶ πρὸ ὀλίγου, ἦλθε μιὰ κοπέλλα, φοιτήτρια, καὶ πῆρε τὸ κεράκι της καὶ ἄρχισε νὰ ἀσπάζεται μετὰ τὴ σειρά ὅλες τὶς ἁγιες Εἰκόνες. Ἐοραζόμενα καὶ παρακολουθοῦσα. Προσκύνησε ὅλες τὶς Εἰκόνες.

— Περίεργο, διέκοπα.

— Καὶ ἔπειτα, συνέχισεν ὁ παπᾶς, ὅταν πιά ἔφθασε στὴν τελευταία Εἰκόνα γύρισε πρὸς τὸ παγκάρι, ἔτοιμη νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ. Καὶ τότε ἔγινε τὸ θαῦμα.

— Ποιὸ θαῦμα, πάτερ μου;

— Ἀκούστε. Αὐτὰ πὸν θὰ σᾶς πῶ συνέβησαν μέσα σὲ δυὸ-τρία δευτερόλεπτα. Σὰν νὰ ἦταν πιὸ μπροστὰ γραμμένα. Σὰν νὰ κάναμε πρόβες ὀλόκληρες μέρες.

— Περίεργο, συνέχισα.

— Ναι, παιδί μου. Ἡ κοπέλλα πλησιάζει τὸ παγκάρι μ' ἓνα βῆμα θὰ βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ. Καὶ τότε, γύρισε καὶ μετὰ εἶδε. Σηκώθηκα ἀμέσως

Πῆρε τὸ κεράκι της καὶ προσκύνησε ὅλες τὶς εἰκόνες.

λέγοντας, ἔλα παιδί μου καὶ βρέθηκε ἡ κοπέλλα κρεμασμένη στὸ λαιμὸ μου σπαρταρώντας μετὰ μεγάλα ἀναφιλητά. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ σκηνὴ αὐτὴ μετὰ συνεκλόνησε καὶ μετὰ πολλὴ δυσκολία προσπάθησα νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὰ χέρια της, πὸν εἶχαν ἀγκαλιάσει τὸ λαιμὸ μου...

— Γιὰ φαντάσου, διέκοπα. Καὶ ὁ κίνδυνος τῆς παρεξηγήσεως;

— Σωστό· σκέφθηκα κι' αὐτό. Γιατί, ἂν ἤρχετο κανεὶς τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς νύχτας στὴν ἐκκλησιὰ καὶ ἔβλεπε αὐτὴ τὴ σκηνὴ, δὲν ξέρω ἂν θὰ ἦταν δυνατό νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πραγματικότητα.

— Ἐδὲνχῶς ὁμως πάτερ μου, δὲν ἦλθε κανεὶς, συμπλήρωσα.

— Πράγματι δὲν ἦλθε κανεὶς. Καὶ εἶχαμε ὅλο τὸν καιρὸ νὰ συμπληρώσωμε τὴν ὥρα τῆς χάριτος.

— Δηλαδή καὶ ἐκείνη, διέκοπα...

— Ἀκριβῶς καὶ ἐκείνη σὲ λίγο ἦταν καθισμένη ἐκεῖ ἐπάνω καὶ ὁμολογοῦσε τὶς ἀδυναμίες της.

— Καὶ ποιός, πάτερ μου, εἶναι χωρὶς ἀδυναμίες; Πρὶν μοῦ ἀπαντήσῃ, κάποιος μπήκε στὴν ἐκκλησιὰ καὶ ἦλθε κατ' εὐθεία στὸ γραφεῖο. Φαίνεται ἔγινε τὸν παπᾶ, γιατί τοῦ μίλησε μετὰ θάρρους καὶ ἐμπιστοσύνης.

Σηκώθηκα νὰ φύγω, ἀλλ' ὁ παπᾶς μοῦ ἔκανε νεῦμα νὰ μείνω. Καὶ ἔμεινα.

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥΜ*

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ἀνατρέχοντας σὶ αὐγινὰ χρόνια, βλέπουμε αὐτὴ τὴν ἀφετηρία στὸ πρόσωπο τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰησοῦ καὶ σ' ἐκείνο τοῦ «πρώτου μετὰ τὸν Ἐνα», τοῦ μεγάλου Παύλου. Πρὶν ἀρχίσει τὴ διδασκαλία του, ὁ σαρκωμένος Γιὸς τοῦ Θεοῦ κάνει σαράντα μερόνυχτα στὴν ἔρημο, νηστεύοντας. Καὶ στὰ πρόθυρα τῆς ἀποστολικῆς του δράσης, περνᾷ τρία χρόνια, στὴν ἔρημο τῆς Συρίας αὐτός, ὁ ἄλλος. Τὴν ἴδια φάση διέρχονται οἱ Βασίλειοι, οἱ Χρυσόστομοι...

«3 Διότι ἀπέστρεψε Κύριος τὴν ὕδριν Ἰακώβ, καθὼς ὕδριν τοῦ Ἰσραήλ, διότι ἐκτινάσσοντες ἐξετίναξαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν διέφθειραν».

Εἶναι βέβαιο γεγονός, ἄσχετα ἀν θρῖσκεται στὸ νωπὸ παρελθὸν ἢ ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα θὰ συμβεῖ. Θ' ἀποκατασταθεῖ τώρα ὁλόκληρο τὸ βασίλειο, τὸ βόρειο καὶ τὸ νότιο. Τὰ ὀνόματα Ἰακώβ καὶ Ἰσραήλ, ἀν καὶ τῆς ἴδιας ἔννοιας, σημαίνουν τὰ τμήματά του. Ἰακώβ, τὸ βόρειο. Ἰσραήλ, τὸ νότιο.

Ἄν καὶ ἔχουν χωριστὰ ἐδάφη, πρωτεύουσες καὶ θρόνους, περιλαμβάνουν ὡστόσο ἓνα ἔθνος, τὸ περιούσιο. Οἱ πολιτικὲς καὶ γεωγραφικὲς διαφορὲς δὲν ἔχουν οὐσιαστικὴ σημασία. Στὰ μάτια τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ προφήτη, γιὰ ἓνα λαὸ πρόκειται, γιὰ μίαν ἀμπελο. Αὐτῆς τὰ κλήματα ρήμαξαν καὶ ἐφθειραν οἱ ἀντίθετες δυνάμεις.

Τί ἦταν ἄλλοτε αὐτὸς ὁ λαός; «Ἄμπελος εὐκληματοῦσα» (Ὡσηέ ι' 1). Μὲ πολλὰ σταφύλια, προῖον τόσο ποθεινόν. Ἄμπελι «ἐν τόπῳ πίονι» (Ἠσ. ε' 1). Ἄμπελι ἄμορφο, σωστὸ «ἐπιθύμημα» (Ἠσ. κζ' 2). Στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἡ παρομοίωση τῶν ἐκλεκτῶν ἐπανέρχεται, αὐτὴ τὴ φορά μὲ ἀντικείμενο τὴν Ἐκκλησία, τὸ ἐνωμένο μὲ τὸ Χριστὸ ἀνθρώπινο σύνολο. «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα» (Ἰω. ιε' 5), λέει.

Ἀτενίζοντας αὐτὴ τὴν καινούργια εἰκόνα, ποὺ ταυτίζει τὸ Θεὸ μὲ τὸ ἔδαφος ὅπου ἀνοθοῦν καὶ καρποφοροῦν τὰ κλήματα, κίθουμε καλύτερα τὴν ἀλήθεια ὅτι αὐτὰ τὰ κλήματα εἶναι ἀδύνατο νὰ λείψουν ὀριστικά. Πρέπει νὰ πατηθεῖ τὸ γῶμα, γιὰ νὰ συμβεῖ αὐτό. Ποιὸς ἔχει τὴ δύναμη νὰ ὑποτάξει τὸν ἴδιο τὸ Θεό; Σ' αὐτὸν ὄντας ριζωμένῃ ἡ Ἐκκλησία σώζεται μετὰ ἀπὸ κάθε περιπέτειά της, ὅπως καὶ ὁ παλιὸς Ἰσραήλ, τὸ ἔθνος τῶν ἡμερῶν τοῦ Ναοῦμ.

Λέει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Ἄς μίγεται ἡ θάλασσα. Τὸ βράχο νὰ διαλύσει: δὲν κατορθώνει. Ἄς σηκώ-

νται τὰ κύματα. Τοῦ Ἰησοῦ τὸ σκάφος νὰ καταποντίσῃ δὲν μποροῦν... Τίποτε πρὸ ἰσχυρὸ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ὁ Θεὸς τὴν ἔκτισε. Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ τὴν κλονίσει;

«4 Ὅπλα δυναστείας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἀνδρας δυνατοὺς ἐμπαίζοντας ἐν πυρὶ· αἱ ἡνία: τῶν ἀρμάτων αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐτοιμασίας αὐτοῦ καὶ οἱ ἵπποις θρονηθήσονται ὃ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ συγχυθήσονται τὰ ἄρματα καὶ συμπλακθήσονται ἐν ταῖς πλατείαις· ἡ ὄρασις αὐτῶν ὡς λαμπάδες πυρὸς καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι».

Κατὰ τὸ ἀποκατεστημένο ἐβραϊκόν: Ἡ ἀσπίδα τῶν ἡρώων του εἶναι κατακόκκινη, σὰν φωτιά πυρσῶν. Οἱ πολεμιστὲς εἶναι ντυμένοι κόκκινα, σὲ μέρα προετοιμασίας. Τὰ ἄρματα καὶ τὸ ἵππικόν, καλπάζοντας, μανιάζουν στοὺς δρόμους, (τὰ ἄρματα) συμπλέκονται στὶς πλατείες (τὰ πρόσωπά τους σὰν πυρσοί) τρέχουν ὅμοια μ' ἀστράπες.

Ζωηρῆ, μὲ λίγα λόγια, ἡ περιγραφή. Πρόκειται γιὰ τὸ στρατό, ποὺ θὰ δάξει τέρμα στὸ δίο τῆς Νινευῆ. Εἶναι ἓνας στρατὸς ποὺ τὸν συγκροτοῦν ἀλλόφυλοι: καὶ ἄπιστοι, ὅμως τοῦ ταιριάζει ὁ χαρακτηρισμὸς στρατὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Γιατὶ στὶς βουλὲς του ὑπακούει, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ τὸ ξέρει. Τὸ σχέδιόν του πραγματοποιεῖ. Τὴν ἴδια μεταφορὰ, στὴν περίπτωση ἐκείνῃν ποὺ κινήθηκα νὰ συντρίψω τὴ Βαβυλώνα, κάνει καὶ ὁ Ἡσαίας (ιγ' 3): «Ἐγὼ (δηλ. ὁ Θεὸς) συντάσσω καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς». Ἐνεργοῦν ὁ ἴδιος «καὶ οἱ ὀπλομάχοι αὐτοῦ» (3,5).

Μὲ τὴν δύναμη καὶ σοφία διαμορφώνει τὴν Ἱστορία, κάνοντας τὸ πονηρὸ πνεῦμα καταγέλαστο. Ἐκείνο ἐμπνέει: στὰ πολεμικὰ θεάτρα της λαοὺς ἰσχυροὺς, νομίζοντας πὼς τοὺς κινεῖ κατὰ κεῖ ποὺ αὐτὸ θέλει: καὶ ἀποδίδει. Ὅμως, ἐγκληματώντας καὶ κάνοντας τὸν ἀβρατο ἴθύντορά τους νὰ χαίρει, τελικὰ ἀποδείχονται ὄργανα ὄχι δικὰ του, ἀλλὰ τῆς θείας πρόνοιας. Ὅργανα ὄχι τῆς ἀδικίας ἀλλὰ τοῦ δικαίου, ποὺ μαζὶ μὲ τὸ Σοφοκλή («Οἰδίπους Τύραννος») θὰ τὸ λέγαμε «οὐρανίαν δι' αἰθέρα τεκνωθέν».

Στὸ προοίμιο μιᾶς βιβλικῆς τραγωδίας, ποὺ γράφηκε στὶς μέρες μας, μὲ κύρια πρόσωπα τὴν Ἰουδίθ καὶ τὸν Ὀλοφέρνη, ἀκούεται ἡ στιχηροῦθια δυὸ πνευμάτων. Τὸ ἓνα εἶναι ξαφτέρουγο, τὸ ἄλλο δαιμόνιο.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 181 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

Ο ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Του Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη
Ἱεροκήρυκος

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, στίς τρεῖς λεγόμενες ποιμαντικές Ἐπιστολές του (Α' και Β' πρὸς τὸν Τιμόθεο, Ἐπίσκοπο τῆς Ἐφέσου, και πρὸς τὸν Τίτο, Ἐπίσκοπο τῆς Κρήτης), δίνει θαυμάσια τὴν εἰκόνα τοῦ ἀξίου Κληρικοῦ, σ' ὅποιον κι' ἂν βρῖσκεται βαθμῶ. Και προδιαγράφει μὲ σαφήνεια ἀπὸ τὸ δ ε ῖ (αὐτὸν) ἐν ο ἴ κ ω Θεοῦ ἀναστρέφεται¹. Ποιὰ δηλαδή πρέπει νά'ναι ἡ ὅλη πολιτεία και διαγωγή τοῦ Ἱερωμένου μέσα στους κόλπους τῆς στρατευομένης ἐδῶ χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ και τῆς οἰκογενείας και τῆς κοινωνίας γενικώτερα.

2. Γεμάτος ἀνησυχία κι' ἀγωνία ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, γιὰ τὰ διάφορα δυσόσινα φαινόμενα, πού κάθε φορά παρουσιάζονται, ὄχι πιὰ ἐξωτερικά, ἀλλὰ και ἐσωτερικά², στίς τοπικὲς Ἐκκλησίες, τίς ὁποῖες μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ ἴδρυσεν, και γιὰ τίς ὁποῖες τόσο ἐμόχθησε κι' ἀγωνίσθηκε, ὥστε δίκαια νὰ γράφει, πὼς καθημερινῇ του ἀγρυπνη ἀπασχόλησι ἦταν «ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν»³, γράφει τίς τρεῖς αὐτὲς περίφημες Ἐπιστολές του.

3. Σκοπὸς του βαθύτερος δὲν ἦταν ν' ἀναπτύξει τώρα θέσεις και διδασκαλίες θεολογικῆς. Αὐτὸ τὸ ἔκανε στίς ἄλλες, τόσο βαθυστόχαστες και περισπούδαστες, Ἐπιστολές του. Ἐδῶ, κατὰ τρόπο πρακτικὸ, ἐπιδιώκει νὰ καλλιεργήσῃ σὰν σύνολο τὴν ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία — καθὼς πολὺ ὠραῖα τονίζει — εἶναι «Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος και ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας». Γιατί, φυσικά, «ὁ στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ» ἔχει κατατεθῆ ἀπ' τὸν ἴδιο τὸ Χριστό, ἐπάνω στὸν τίμιον Σταυρὸ Του, μὲ τὴν κατάθεσι σὰν σὲ τράπεζα τοῦ πανακήρατου αἵματός Του. Και στὴ συνέχεια ποτίζεται μὲ τὰ τίμια αἵματα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων και τῶν καλλινίκων Μαρτύρων και Ὁμολογητῶν Του⁴.

Πρέπει ὅμως, σ' αὐτὴ τὴν Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία, νὰ περιφρουρηθῆ και ν' ἀναπτυχθῆ, ἡ χριστιανικὴ ἀγία ἐνότητα, μὲ τὴν ἀπαραχάρακτη ὀρθόδοξη πίστι και λατρεία. Ἡ ὁποία, βέβαια, ἐξασφαλίζεται μὲ τὴν ἱεραρχικὴ διάρθρωσι. Και τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀκρίβεια και συνέπεια.

4. Σὰν ἀπόσταγμα ἐπισταμένης μελέτης τῶν τριῶν αὐτῶν ποιμαντικῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου παρουσιάζεται τὸ ἀπλὸ τοῦτο μελέτημα στίς ἀκόλουθες σύντομες σκέψεις και γραμμές.

Α' ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ - ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

1. «Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ»⁵, γράφει χαρακτηριστικὰ ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ἡ ἐπιθυμία κάποιου γιὰ ἐπισκοποποίησί του, ὄχι μόνο δὲν κατακρίνεται, ἀλλὰ και ἐπαινεῖται. Κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, εἶναι καλὸ και σωτήριο, τίμιον κι' ἔνδοξον αὐτό, τὸ ἂν δηλ. κάποιος σφοδρῶς ἐπιθυμῆ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα. Κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὲς ὅμως, ἀνάμεσα στους ὁποῖους ἰδιαίτερα μνημονεύει τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, ὅποιος ζωηρὰ ἐπιθυμῆ τὴν ἐπισκοπῆ, πρέπει νὰ ἔχη πλήρη τὴν συναίσθησι κι' ἐπίγνωσι γιὰ τὸ τι αὐτὴ σημαίνει· τί τεράστια δηλ. καθήκοντα κι' ὑποχρεώσεις ἀπειρες ἀπαιτεῖ· τί πολυμέτρωπους ἀγῶνες προβλέπει· και σὲ τι θυσίες ἀνυπολόγιστες καταλήγει.

Ναί. Ἐργώδης και πολύμοχθος ἀποστολὴ εἶναι τὸ ἐπισκοπικὸν ἔργον, μὲ πολὺ ὑψηλοὺς και ἱεροὺς στόχους, ὅπως: τὴν διάδοσι και τὴν περιφρούρησι τῆς ἀγίας Πίστεως· τὴν σωστὴ διαποίμανσι και σωτηρία τῶν ποιμανομένων· και — κατὰ τὴν σαφὴ δῆλωσι και τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ — τὴν θυσία, πρὸς χάριν τους. «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων»⁶. Δηλ. ὁ καλὸς κι' ἀφοσιωμένος στὸ τρισάγιο ἔργο του ποιμνήρχης εἶναι πάντα ἔτοιμος και πρόθυμος νὰ θυσιάσῃ κι' αὐτὴ τὴ ζωὴ του, προκειμένου ν' ἀπομακρύνῃ κάθε κίνδυνον, κάθε ἐχθρὸ, κάθε πειρασμὸ, ἀπ' τὸ πνευματικὸ του ποίμνιον, ἀπ' τὰ λογικὰ πρόβατά του, ὑπερασπιζόμενος μὲ κάθε τρόπο, μὲ κάθε θυσία, τὴ ζωὴ τους, τὴν ψυχὴ τους, τὸ παρόν, ἀλλὰ και τὸ αἰώνιον μέλλον τους. Γι' αὐτὸ ἐτόνιζε κι' ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης· «Ἐργον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, οὐκ ἄνεσις· φροντίς, οὐ τρυφή· λειτουργία ὑπεύθυνος, οὐκ ἀρχὴ ἀνεξέταστος».

Ἄλλοίμονο δὲ και τρισαλλοίμονο σ' ἐκεῖνον, πού διαφορετικὰ σκέπτεται και ἐνεργεῖ, ἐπιδιώκοντας τὸ ὕπατο τοῦτο ἀξίωμα, χωρὶς βαθύτερο πιστεύω, χωρὶς

1. Α' Τιμ. γ' 14.
2. Β' Κορινθ. ζ' 5: «Ἐξῶθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβου».
3. Β' Κορ. ιβ' 28-29.
4. Β' Τιμ. β' 19. Πρβλ. Πράξ. ζ' 59, ια' 19, ιβ' 1-2, Α' Κορ. γ' 9-12, Γαλ. β' 9, Ἐφεσ. β' 21, Α' Θεσ. α' 9, Ἐβρ. γ' 2.6., Ἀποκ. γ' 12.

5. Α' Τιμ. γ' 1. Ὁ ἅγιος Χρυσόστομος γράφει· «Εἰς τίς ταύτην ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν, ὥστε μὴ τῆς ἀρχῆς και τῆς αὐθεντίας ἐφίεσθαι μόνον, ἀλλὰ και τῆς προστάσεως, οὐκ ἐγκαλῶ».
6. Ἰωάν. ι' 11.

ούσιαστικό περιεχόμενο, δίχως τις παραπάνω έννοιες με κορύφωμά τους πάντα τη θυσία, αλλά κινείται μόνο με κίνητρα φιλόδοξα, ύλιστικά, εύτελη και ταπεινά. Σ' αυτή δὲ τὴν περίπτωσηι βρίσκουν τὴν πλήρη ἐφαρμογή τους τὰ ὅσα ὁ Χριστὸς ἀναφέρει στὴ συνέχεια ἐκείνης τῆς διδασκαλίας του γιὰ τὸν καλὸ καὶ τὸν κακὸ ποιμένα⁷.

2. Ποιμὴν ὅμως, σ' ἔκτασι μικρότερη, εἶναι φυσικὰ καὶ ὁ Πρεσβύτερος. Λέγει κάπου ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «οὐ πολὺ τὸ μέσον Ἐπισκόπου καὶ Ἱερέως· τῇ χειροτονίᾳ γὰρ ἔχει τὸ πλεόν ὁ Ἀρχιερεὺς· ἀ οὖν περὶ Ἐπισκόπου εἴρηκε ταῦτα καὶ τοῖς Ἱερεῦσιν ἀρμόζει». Δηλ. δὲν εἶναι καὶ πολὺ μεγάλη ἡ ἀπόστασις (διαφορὰ) ἀνάμεσα στὸν Ἀρχιερέα καὶ τὸν Ἱερέα. Γιατί, μόνο τὸ μυστήριο τῆς χειροτονίας ἐπὶ πλεόν ὁ Ἐπίσκοπος τελεῖ. Ἐπομένως, ὅσα ὁ Ἀπ. Παῦλος στὶς ποιμαντικὲς Ἐπιστολὲς του παραγγέλλει

7. Ἰωάν. ι' 1.12 ἐξ. Ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος γράφει: «Ποῶς εἶναι ὁ μισθωτὸς (ποιμὴν), ὁ βλέπων τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ φεύγων; Ἐκεῖνος ὅστις ζητεῖ τὰ ἴδια καὶ οὐχὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ».

γι' αὐτόν, τὰ ἴδια ἀκριβῶς καὶ στὸν Πρεσβύτερο ἀπευθύνονται.

3. Ἄλλωστε, στὰ χρόνια ποὺ γράφει ὁ Παῦλος, δὲν ἔχει ἀκόμη τέλεια διαμορφωθῆ τὸ ἀξίωμα αὐτό. Γι' αὐτὸ καί, σὲ πολλὲς περιπτώσεις, γίνεται κάποια ἀνάμεσά τους ἐναλλαγή ἢ σύγχυσι. Δηλ. ὁ Ἐπίσκοπος ὀνομάζεται καὶ Πρεσβύτερος, μὲ κλασσικὸ παράδειγμα τὸν Ἀπόστολο Ἰωάννη, τὸν Θεολόγο, ἐνῶ καὶ ὁ ἴδιος Ἀπ. Παῦλος, στὴν πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολή του, ἀπευθύνει χαιρετισμὸ στοὺς Ἐπισκόπους καὶ Διακόνους, ἀγνοῶν τοὺς Πρεσβυτέρους⁸. Ἀργότερα, στοὺς λεγομένους Ἀποστολικούς Πατέρες ἀποσαφηνίζονται τὰ πράγματα.

Πάντως, καὶ στοὺς δύο ἀνώτερους αὐτοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης, στὸν Ἀρχιερέα καὶ στὸν Ἱερέα, ποὺ εἶναι Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, ἀρμόζουσι καὶ προδιαγράφονται οἱ κατωτέρω ἀποστολικὲς διατάξεις, σύμφωνα μὲ τὶς τρεῖς ποιμαντικὲς Ἐπιστολὲς. (Συνεχίζεται)

8. Β' Ἰωάν. 1, Γ' Ἰωάν. 1: «Ὁ Πρεσβύτερος Γαῖω τῷ ἀγαπητῷ ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ».

Ο ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ (1756 - 1821)

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 188)

ὅπως κατὰ τὴν ἀρχικὴν του μορφήν. Λέγεται μέχρι σήμερα «Τὸ νερὸν τοῦ Δεσπότη».

Ἡ καρποφόρα δράση καὶ ἡ δύναμη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου Κυπριανοῦ ἔφθασε στὸ ἀποκορύφωμά της. Τοῦτο, ὅμως, δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἀνεχθοῦν οἱ Τοῦρκοι. Φθονοῦσαν τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ ζητοῦσαν εὐκαιρία γιὰ νὰ τὸν πολεμήσουν καὶ νὰ τὸν ἐξοντώσουν. Αὐτὴ τὴν εὐκαιρία βρῆκαν τὸ 1821, ὅταν ἐξεράγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι.

Ὁ Κυπριανὸς εἶχε ἀπεριόριστη ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐλευθερία. Πίστευε ἀκράδαντα στὴν Ἀνάστασι τοῦ Γένους. Τὰ πάντα ἔπραττε καὶ προπαρασκεύαζε γιὰ τὴν εὐλογημένη στιγμὴ τῆς Ἀναστάσεως. Οἱ λόγοι του «Θνήσκε ὑπὲρ πίστεως καὶ μάχου ὑπὲρ πατρίδος» ἦταν ὁ γνώμονας τῆς ζωῆς του καὶ τῆς δράσεως του καὶ τῆς ὑπαρξῆς του.

Μετὰ τὴν ἐκρηξὴ τῆς Ἐπαναστάσεως ἀνθρωποὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ἔφθασαν στὴν Κύπρο καὶ ἐπλησίασαν τὸν Κυπριανόν. Ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησή του ἦταν ἀπερίγραπτη. Δὲν μπορούσε, ὅμως, νὰ δράσει φανερά. Ἐπανάστασι στὴν Κύπρο, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, θὰ πνιγόταν ἀμέσως στὸ αἷμα. Γιατί νὰ σφαγεῖ ἄδικα ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ; Ὁ ἄξιος πηδαλιούχος ὑποσχέθηκε καὶ πολλὰ φορὲς πρόσφερε μαζί μὲ τὴν ἡθικὴ ὑποστήριξή του καὶ ὑλικὴ βοήθεια ἀξιόλογη. Οἱ Φιλικοὶ συμφώνησαν πλήρως μὲ τὴν σώφρονα σκέψιν καὶ στάση τοῦ Κυπριανοῦ.

Ὁ κυβερνήτης ὅμως τῆς Κύπρου, ὁ θηριώδης καὶ αἰμοβόρος Κουτσιούκ Μεχμέτ, δὲν ἄφησε τὴν εὐκαιρία ἀνεκμετάλλευτη. Κατόρθωσε, μὲ παραστάσεις

στὴν Ὑψηλὴ Πύλη, νὰ ἐγκριθεῖ κατάλογος προκίτων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανὸς καὶ οἱ Μητροπολίτες, οἱ ὁποῖοι θὰ θανατώνονταν καὶ θὰ δημεύονταν οἱ περιουσίαι των, γιὰ νὰ προληφθῆ, δῆθεν, ἐπανάστασι στὴν Μεγαλόνησο. Ὁ Κυπριανὸς ἀντελήφθη τὴν ἐπερχόμενη καταγίδα καὶ καταστροφή, καὶ τὸ μαρτύριό του καὶ τοῦ λαοῦ του. Συγκινεῖται κατὰκαρδα. Προσεύχεται καὶ προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ σώσει τὸν λαὸ του.

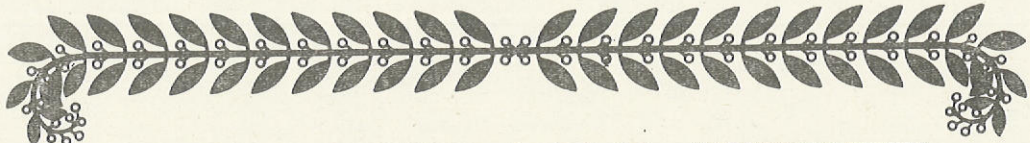
Ἐνας φίλος του Τοῦρκος, ὁ Κιδρ-Ὀγλοῦ, τὸν πλησιάζει καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ φύγει καὶ νὰ σωθεῖ. Μὰ ὁ Κυπριανός, ἄξιος Ποιμενάρχης, ὁ Ποιμενάρχης «ὅστις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων», εἶναι ἀποφασισμένος νὰ μαρτυρήσει καὶ νὰ θυσιαστεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του. Μὲ παρρησία καὶ θάρρος ἀπαντᾷ:

«Ἄν φύω τὸ κακὸν ἐν νὰ γινῆ περίτου...»

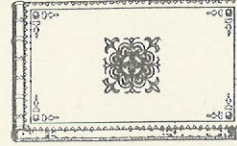
«Ἄν φύω ὁ φευκός μου ἐν νὰ γινῆ θανατικὸν εἰς τοὺς Ρωμηοὺς τοῦ τόπου...»

«Παρὰ τὰ γαῖμαν τῶν πολλῶν ἐν κάλιον τοῦ Πισκόπου...»

Ἔτσι ὁ Κυπριανὸς παράμεινε καὶ θυσιάστηκε χάριν τοῦ ποιμνίου του, χάριν τῆς Ἐπαναστάσεως, χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος, χάριν τοῦ Γένους, τὴν ἀποφράδα ἡμέρα τῆς 9ης Ἰουλίου 1821 στὴν Πλατεία Σεραγίου τῆς Λευκωσίας, μαζί μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Νήσου: Πάφου Χρυσάνθο, Κιτίου Μελέτιο, Κυρηνεῖας Λαυρέντιο καὶ ἄλλους προκίτους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς. (ΤΕΛΟΣ)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ συμπαλλομένων των ακολουθιών της Παρακλητικής και του Μηναίου. Έπιμέλεια Γ. Μπεκατώρου. Αθήνα 1983, σελ. 142.

Το Σάββατο κατέχει ξεχωριστή θέση μέσα στον εβδομαδιαίο κύκλο των εορτών. Είναι άφ' ενός ή ημέρα της καταπαύσεως, «έν η κατέπαυσεν από πάντων των έργων αυτού ο μονογενής Υιός του Θεού, δια της κατά θάνατον οικονομίας, τη σαρκί σαββατίσας». Και άφ' έτέρου είναι ή παραμονή της ημέρας της Αναστάσεως, της Κυριακής. Γι' αυτό και από την αρχαιότητα έχει καθοριστεί να τιμάται την ημέρα αυτή ή μνήμη όλων μαζί των μμητών του θανάτου του Κυρίου, των μαρτύρων, και των «άπ' αιώνος εϋσεβώς κειοιμημένων χριστιανών». Για την τέλεση της εβδομαδιαίας αυτής εορτής υπάρχει ειδική ακολουθία, που περιέχεται στην Παρακλητική και ψάλλεται κάθε Σάββατο, εκτός από την περίπτωση που κατά την ημέρα αυτή συμπύπτει μνήμη εορταζομένου αγίου.

Στην ανάδειξη αυτού άκριβώς του ιδιαίτερου θεολογικού νοήματος της ακολουθίας του Σαββάτου και στην εϋτακτη τέλεση αυτής αποβλέπει και ή παρούσα έκδοση.

Στην εισαγωγή του βιβλίου ό συγγραφεύς διαπραγματεύεται θεωρητικά τó θέμα από άποψη καθαρά τυπικολογική. Διακρίνει δύο τύπους ακολουθίας Σαββάτου: α) Όταν ή συμπαλλόμενη ακολουθία του Μηναίου δεν έχει ιδιόμελο και ψάλλεται «Αλληλούϊα», και β) όταν ή συμπαλλόμενη ακολουθία του Μηναίου έχει ιδιόμελο με ή χωρίς σταυροθεοτοκία και ψάλλεται «Θεός Κύριος».

Με βάση τη διάκριση αυτή καταχωρίζονται στο κύριο μέρος του βιβλίου τὰ στιχηρά και των όκτώ ήχων της Παρακλητικής, που ψάλλονται τó Σάββατο, μαζί με τις απαραίτητες τυπικές οδηγίες και διασαφηνίσεις. Οι ύμνοι είναι τυπωμένοι σε διχρωμία, με μεγάλα πρωτογράμματα, και με μελική στίξη που σημειώνεται με άστερίσκους.

Τó βιβλίό προλογίζει ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκίρας και Παξών κ. Πολύκαρπος, στασεις.

Για την πληρέστερη παρουσίαση του θέματος θά συνιστούσαμε στον συγγραφέα να συμπεριλάβη σε μία μελλοντική έκδοση του βιβλίου και όσα έγραψε στην εισαγωγή της «Τάξεως 1982», περί της Ιστορίας και της θεολογίας του Σαββάτου.

Γενικά πρόκειται όχι μόνο για ένα άριστο οδηγό τελεσεως της ακολουθίας του Σαββάτου, που καθένας που γνωρίζει τις ασάφειες και τις έλλείψεις των λειτουργικών μας βιβλίων εύκολα μπορεί να έκτιμήσει. Άλλά και για μία αξιόλογη συμβολή στο χώρο της λειτουργικής θεολογίας της Έκκλησίας μας, την όποία τόσο δοκιμα, ό γνωστός και από τόσες άλλες σχετικές μελέτες του συγγραφέας, διακονεί.

Πρεσβ. Δημήτριος Β. Τζέρπος

Ι. Μ. Χατζηφώτη Τ' ΑΓΙΟΜΟΡΙΤΙΚΑ

Μέσα στο άπέραντο περιβάλλο της Όρθοδοξίας ζει, άναπνέει, στοχάζεται και δημιουργεί ό Γιάννης Χατζηφώτης. Και είναι φυσικό τὰ λόγια του, οι σκέψεις του, τὰ λογοτεχνικά έργα του να είναι βίωση, νοσταλγία, πάθος, λαχτάρα άσίγαστη και όραματισμός αυτής, της στενής σχέσης του και της έπικοινωνίας του μαζί της.

Ό,τι άγάπησε, ό,τι ιστόρησε κι ό,τι τόν πόνησε μέχρι σήμερα τόν Γιάννη Χατζηφώτη προέρχεται από την άκένωτη πηγή της μυστικής του επαφής με τ' άγιασμένα, λευτικά πρόσωπα. Τους μοναχικούς δρόμους του Άθω. Τις ιερές κοίτες της Ρωμαιοσύνης. Τὰ έρημα εκκλησάκια και τὰ μοναστήρια. Και πίστερο ή ίδια ή ζωή της πίστης και της ταπεινότητας, που έκφράζεται καθημερινά από τó διαχρονικό λειτουργικό φώς της Έκκλησίας.

«Άνθος εϋώδους» αυτής της συλλογής και περιουλλογής του Γ. Χ., από τó φανταχτερό λευμόνα της Όρθοδοξίας, είναι και ή νέα ποιητική προσφορά του με τίτλο «Τ' Αγιομορίτικα».

Πρόκειται για μία λογοτεχνία, που ενώ βγαίνει από την όρθόδοξη, ποιητική παράδοση, θεματολογικά και αισθητικά άνοίγεται και στους βαθύτερους στοχασμούς του πνεύματος κι άγκαλιάζει γενικότερες καταστάσεις.

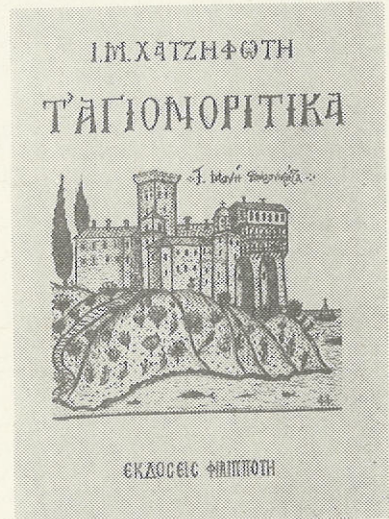
Ό ποιητής Γ. Χ. είναι βαθύς γνώστης του Άθω και του μοναστικού βίου. Έχει περπατήσει βήμα με βήμα και «μ' άνοιχτά τὰ μάτια της καρδιάς» όλες τις Μονές του, τις έρήμους, τους άρσανάδες και τις σπηλιές του.

Έχει φιλοξενηθεί με «καφέ στη χόβολη» από τους περισσότερους γέροντες. Κι έχει όραματιστεί πάνω άπ' τó κάστρο της Παναγίας, άτενίζοντας συχνά τó «έμφυχο» πέλαγο των πνευματικών άγώνων.

Γι' αυτό και ή ποιήσή του, οι φόρμες κι οι εικόνες που χρησιμοποιεί είναι πέρα από τόν «περίπλοο» του Άθω». Είναι πιο μακρινά από τὰ «Κατουνάκια» και τόν «άρσανά της Σιμόπετρας». Άγγίζει τόν ύπαρξιακό και αισθητικό χώρο της βιωματικής περίσκεψης. Της ζωγραφισμένης αποκάλυψης ενός κόσμου που άγαπάει, πονάει, αναφέρεται καθημερινά στο Θεό κι άνασταίνεται.

Έτσι τó πάθος του ποιητή στον εύλαβικό και μυστικό κόσμο της Άγιορίτικης ζωής γίνεται μήνυμα και κατάφαση. Ύψώνεται ως μαρτυρία και μαρτύριο ενός κόσμου που ενώ ζει με τó σαρκίο του, μετράει τó χρέος και τις όρες του με τó Ημερολόγιο του Έπείκεινα. Με τή φήμη και τούς τίτλους της ένθεης παρουσίας.

Φς

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Οἱ Ἅγιοι Πάντες.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ τῶν Ἁγίων Πάντων μᾶς προβάλλει τὸ σύνολο τῶν ψυχῶν, ποὺ ἀποτελοῦν, μαζὶ μὲ τοὺς Ἀγγέλους, τὴν ἄνω, τὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτή, τιμᾶμε καὶ προσκυνούμε συλλήθδην τοὺς δικαίους, τοὺς μάρτυρες, τοὺς δόσιους ποὺ στολίζουν τὸ ἐνιαύσιο Ἐορτολόγιο μὲ τὰ γραμμένα «ἐν βίβλῳ ζωῆς» ἀθάνατα ὀνόματά τους, καθὼς καὶ τὸ δυσεξαρίθμητο γαλαξία τῶν ἀνωτέρων ὁμοίων τους. Εἶναι ὁ ἀμνηστὸς τῆς θείας Χάρως μὲς ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Ἡ ἐσοτὴ αὐτὴ εἶναι πηγὴ καυχήσεως γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Τῆς θυμίζει τὶς ἀπέραντες χορείες τῶν τέκνων τῆς ἐκείνων πού, κατὰ τὴ ροὴ τῶν αἰώνων, ἀθλήσαν σὲ στίβο τῶν ἀρειῶν, ἀνταποκρινόμενα μὲ ὀλοπρόθυμη καρδιὰ καὶ μὲς ἀπὸ δοξασμένους πνευματικούς ἀγῶνες σὴν κλήση τοῦ Θεοῦ. Τὸ παράδειγμα τους ἐμπνέει, σιηρίζει σὴν πίστη τὸν καθένα μας. Ἐντυφώντας σὲ δίο τους, ἀντιλοῦμε τὴν ἰκμάδα καὶ τὸ ψυχικὸ σθένος ποὺ μᾶς εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ ν' ἀναδειχθοῦμε καὶ ἐμεῖς, ἔστω καὶ σὲ μικρογραφία, γνήσιοι ἐκφρασιεῖς, μὲς ἀπὸ τὴν ἴδια μας τὴ ζωὴ, τοῦ θελήματος καὶ τῆς ἀλήθειας τοῦ Κυρίου, μαρτυρία του φωτεινῆ σὲν κόσμῳ.

Γαβριὴλ ὁ Ἀρχάγγελος.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ τὴ Σύναξη τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ (13 Ἰουλίου), ἄς τὸν ξαναθυμηθοῦμε, ὅπως κάναμε μὲ τὸν Ἐδαγγελισμό, ὅπου αὐτὸ τὸ μεγάλο ὄνομα τῆς οὐράνιας Ἀδλῆς διηκόνησε τὴ θεία οἰκονομία. Συνδέεται μὲ τὴν ἐπίγεια ζωὴ τῆς Παναγίας Μητέρας τοῦ Σωτήρα μας Χριστοῦ. Στάληθε ἐνώθεν γιὰ νὰ τῆς φέρει τὸ μῆνυμα δι' ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς θὰ ἐπαίρει σαρκὰ ὁ Λόγος. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό. Μαζὶ μὲ τὸ μῆνυμα, ὅπως πιστεύει ἡ Ἐκκλησία, συντελέσθηκε καὶ τὸ γεγονός. Ἡ εὐλογημένη Μαρία ἐμεινε ἔγκυος τὴν ἴδια τὴ στιγμή ποὺ ἄκουγε τὴ φωνή του. Ὁ Γαβριὴλ, λέει ἡ ὑμνωδία, «σὲν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ σωματούμενον ἐθεώρει τὸν Κύριον». Ὁ λόγος του —τὶ τιμῆ!— ἔγινε ἕνα μὲ τὸ Λόγο.

Οἱ Ἐφημέριοι καὶ τὸ περιβάλλον.

ΠΟΛΛΑ λέγονται καὶ γράφονται, σὲς ἡμέρες μας, γιὰ τὰ προβλήματα ποὺ γεννᾷ τὸ φυσικὸ περιβάλλον. Ὁ πρόπος ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ραγδαίας τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως, τὸ ἔχει μεταβάλλει ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν ὕγεια καὶ τὴν ψυχικὴ μας ἡρεμία. Σὲ ὄλο τὸν κόσμῳ,

οἱ προηγμένες χῶρες καταρτίζουν καὶ ἐφαρμόζουν προγράμματα, βασισμένα σὲν ἐπιστημονικὸ ὀρθολογισμό, γιὰ τὴν κάθαση τῆς φύσεως καὶ τὴ σωτηρία τῆς. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ σὴν Ἑλλάδα.

Κύριο ἔργο τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ διαμόρφωση ἐνὸς σωστοῦ πνευματικοῦ περιβάλλοντος γιὰ τὴ σημερινὴ ἀνθρώπινη κοινωνία. Ἀμολύντου ἀπὸ τὶς τοξίνες τῶν ἀντιθέων ἰδεῶν, ἐμποτισμένου μὲ τὶς ἀξίες τοῦ Ἐδαγγελίου, ποὺ ὁ σεβασμὸς τους εἶναι ἐχέγγυο μιᾶς ζωῆς ἀσκίαστης ἀπὸ τὸ κακό. Παράλληλα ὅμως, πρέπει νὰ ἐνδιαφέρονται καὶ νὰ βοηθοῦν γιὰ τὴν καλυτέρευση καὶ τοῦ ὑλικοῦ περιβάλλοντος. Πῶς; Συμβάλλοντας μὲ τὶς ρουθεσίες τους σὲ ἔργο τῆς Πολιτείας γιὰ τὴ διάσωσή του. Ἄς μὴ ξεχνοῦν τὸ χρέος τους αὐτὸ οἱ ἐφημέριοί μας σὲς πόλεις καὶ τὰ χωριά. Θ' ἀκολουθοῦν ἔτσι τὸ ἀποστολικὸ ρητό, κατὰ τὸ ὅποιο ὁ ποιμένας «καλῶν ἔργων προΐσταται».

Ἡ Ὁσία Μακρίνα.

ΣΤΙΣ 19 Ἰουλίου, γερμαίρουμε τὴ μνήμη τῆς Ὁσίας Μακρίνας. Εἶναι ἡ πρωτότοκη ἀδελφὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὁ ἄλλος δοξασμένος ὁμογάλακτός τῆς, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, τὴν ἀποκαλεῖ: «ἡ διδάσκαλος». Καὶ δίκαια. Γιατὶ ἡ Μακρίνα, πανάρετη κόρη, ἦταν ἡ πρώτη ὀδηγὸς σὴν τέλεια χριστιανικὴ ζωὴ γιὰ τὰ ἀδελφία τῆς. Ἐκείνη τοὺς ἐδειξε πὶς χάρες τοῦ γνησίου βιώματος τῆς Ὁρθοδοξίας. Τοὺς φώτισε καὶ τοὺς στερέωσε τὸ φρόνημα. Κατὰ κάποιον τρόπο λοιπόν, τῆς ὀφείλουμε αὐτὰ τὰ λαμπρὰ πνευματικὰ ἀναστήματα. Καὶ τιμώντας τα, τιμᾶμε, ἀπὸ μιὰν ἰδιαίτερη ἄποψη, ἐπίσης τὸ δικὸ τῆς ὄνομα.

Ἀπὸ τὸ νεότερο Ἀγιολόγιο.

Η ΟΣΙΑ Πελαγία (23 Ἰουλίου) ἀνήκει σὲν νεότερο Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι ἡ καλόγρια, σὴν ὁποία ἡ Παναγία, κατὰ τὶς ἀρχές τοῦ περασμένου αἰῶνα, φανέρωσε, μὲ ὄνειρο, τὴν ὑπαρξη τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς, ποὺ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προσκυνεῖ σὴν Τήνο. Ἡ θεία Πρόνοια, ἔχοντας ὅπ' ὄψη τὸ κομμμένο μαργαριτάρι ποὺ ἦταν ἡ ἄσημη μοναχὴ, τὸ διάλεξε γιὰ νὰ χρησιμεύσει σὲν φανέρωμα τῆς εἰκόνας. Ἔτσι κάνει συχνὰ μὲ ἀνθρώπους σὲν τὴν Πελαγία ὁ Κύριος. Παρατρέχοντας ἄλλους, γνωστοὺς καὶ ἐπίζηλους μὲσα σὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, «ἐπιβλέπει ἐπὶ τοὺς ταπεινούς», ἀναδειχνοτάς τους σὲ ὄργανα ἐκκληρηώσεως τῆς βουλής του.

◆ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασίου 1 — Τηλ. 72.10.734 ◆

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 77.87.978.